au arkkitehtiuutiset

10 • 2020

Sää kuin sää, kattomme on valmis

BMI

Me BMI:ssä testaamme tuotteitamme jatkuvasti sekä laboratorioissa että aidoissa oloissa. Se auttaa meitä valmistamaan kattoja, jotka kestävät kovimmatkin säiden vaihtelut, myös tulevaisuudessa. Ja mikä on tärkeintä, ihmiset, jotka asuvat, opiskelevat ja työskentelevät kattojemme alla, voivat tehdä sen levollisin mielin. Ratkaisumme antavat suojaa ja antavat mielenrauhaa niin rakennusten käyttäjille, suunnittelijoille kuin asentajille.

Löydä tuotteet, joihin luotat: **bmigroup.com/fi**
#enemmänkuinkatto

PÄÄKIRJOITUS

HENNA HELANDER
SAFAn puheenjohtaja

Korjaamisen taide

Arkkitehtuurin Finlandia -palkinto annettiin jo toista kertaa peräkkäin korjausrakentamiskohteelle: viime vuonna Käärmetalolle (**Yrjö Lindegren**, **Mona Schalin**) ja tänä vuonna Olympiastadionille (Yrjö Lindegren & **Toivo Jäntti**, K2S & NRT). Seitsemästä Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnosta peräti kolme on mennyt korjauskohteelle. Onko käsityksemme korjausrakentamisesta muuttunut?

Alkuperäisten rakennusten kauneus ja hyvä arkkitehtuuri ovat osa korjausrakentamisen arviointiamme. Samoin ne ovat olleet rajoituksineenkin inspiroiva lähtökohta meidän aikamme arkkitehdeille. Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon ovat Mona Schalin, K2S ja NRT ansainneet omasta työstään vanhan ymmärtäjinä, uuden luojina ja arkkitehtuurin tekijöinä. Onnittelut työryhmille!

"Historiantaju", sanoi valitsija **Paula Vesala**, kun hän kuvaili Olympiastadionin korjausta. "Tiloissa huomaa pysähtyvänsä ihailemaan niin huolella kunnostettuja pieniä yksityiskohtia kuin näyttäviä aikansa rakenteita." Huolella valittujen materiaalien viimeistellyt yksityiskohdat eivät ole vain arkkitehtien hifistelyä. Kauniista viimeistelystä nauttivat monet käyttäjät ja kokijat, joko tietoisesti ja analysoiden tai osana suurempaa kokonaisuutta. Löydämmekö samaa uusista rakennuksista?

Hyvin tehdyt rakennusosat, esimerkiksi huolitellut liitokset ruuveineen, ovat osa korjaamisen filosofiaa. Korjataan kestävästi, vain välttämätön vaihdetaan uuteen. "Annetaan rakennukselle oikeus vanhentua kauniisti, niin kuin meille ihmisillekin", sanoi Olympiastadion-projektin toinen pääsuunnittelija, arkkitehti **Kimmo Lintula**. Patinansieto, sitä me todellakin tarvitsemme Suomessa lisää.

Mutta korjaaminen ei ole vain vanhan rakennuksen ymmärtämistä ja muokkaamista uuteen käyttöön. Se on myös uuden luomista vanhasta sävellyksestä inspiroituneena, tasapainoilua uuden ilmaisun ja vanhan kieliopin ja tarinan välillä. Tämän harmonian ja kontrastisuuden suhteen ei ole olemassa valmiita oppikirjoja tai malleja. Korjaaminen, muuttaminen ja lisärakentaminen on taiteilua materiaalien, yksityiskohtien ja dimensioiden parissa.

> Minulle korjausrakentaminen on arkkitehtuurin kuningaslaji.

Korjausrakentaminen terminä antaa työn vaatimuksista varsin kapean kuvan; itse kaipaisin monitahoista työtä paremmin kuvaavaa termiä. Minulle korjausrakentaminen on arkkitehtuurin kuningaslaji, jonka skaala ulottuu Tiedekulman (**Toivo Korhonen**, JKMM) totaalimuutoksesta Kansalliskirjaston (**C. L. Engel**, LPR) herkkään ja huomaamattomaan, vanhaa kunnioittavaan korjaamiseen ja tilamuutoksiin.

Korjausrakentamisen monet ulottuvuudet modernissa rakennuskannassa näkyvät muun muassa **Tuomo Siitosen** suunnittelemassa vanhan Alkon tehtaan (**Väinö Vähäkallio**) muutoksessa Käräjäoikeustaloksi. Erityisesti uudet ikkunat meren puolella tekivät minuun nuorena arkkitehtina vaikutuksen. Patinakäsitykseni taas muuttui **Simo Freesen** Cirkon harjoittelusalissa Suvilahdessa (**Selim Lindqvist**). Rakennus on ensimmäisiä todella rujoiksi jätettyjä tiloja täydennettynä uusilla niukoilla elementeillä, samaan henkeen, mitä olemme sittemmin tottuneet näkemään Tallinnan Telliskiven kaltaisissa paikoissa.

Uudisrakentamisen määrä on rakennuskannastamme 1–2 prosentin luokkaa. Teemmekö nyt uusia rakennuksia, joita tulevat sukupolvet haluavat ylläpitää ja korjata? Jos emme, teemme kertakäyttörakennuksia, joihin meillä ei ole varaa sosiaalisesti, ilmastollisesti eikä kulttuurisesti. Eikä niihin pitäisi olla varaa myöskään taloudellisesti.

Meillä on arkkitehteina velvollisuus rakentaa uutta, kestävää, innostavaa arkkitehtuuria – mutta myös velvollisuus korjata ja muuntaa vanhaa arkkitehtuuria siten, että heikompaakin rakennuskantaa hyödynnetään käyttökelpoisten materiaalien osalta. Rakentakaamme siis tänä päivänä niin, että tulevatkin sukupolvet arvostavat työtämme.

LUXO

motus

is movement

Luxo Motus – skandinaaviseen sisustukseen suunniteltu, monipuolinen valaisinsarja

motus flat motus mini motus table

Ota yhteyttä ja kysy lisää:

Glamox Oy
Silja Palmu, 0400 477605
silja.palmu@glamox.com
www.glamox.fi

au 10 | 2020

3 **Pääkirjoitus**
Korjaamisen taide
Henna Helander

6 **Haastattelu**
Olympiastadionin kokonaisuus on mykistävä
Mika Savela

10 **Palkinnot**
10 **Arkkitehtuurin Finlandia -palkinto Olympiastadionin peruskorjaukselle**
14 **SAFA-palkinto Kehittyvä kerrostalo -ohjelmalle**
16 **Otto-livari Meurman -palkinto Leo Kososelle**
18 **Wuorio-palkinto Lassi Luotoselle**

20 **Asuminen**
Laatupisteytys osaksi asuntokauppaa
Seppo K. Niiranen

22 **Puhutaan puusta**
Ajatellaan metsässä
Netta Böök

24 **Arviot**
24 **Puusta – mutta ei puisevasti**
Tarja Nurmi
26 **Arjen arkkitehti**
Jonas Malmberg
28 **Lina Bo Bardi – pioneeri miesten maailmassa**
Lauri Jääskeläinen
30 **Aallon pyhät rakennukset**
Jonas Malmberg

32 **Näyttelyt**
Taitekohdassa – mihin matkalla?
Jorma Mukala

38 **Kolumni**
Totta toinen puoli
Osmo Lappo

40 **Kilpailut**
40 **Uutta opiskelija-asumista Tampereelle**
Kirsti Sivén & Jari Lonka
44 **Arkkitehtuurikilpailut kehittävät osaamista**
Anni Varis

46 **Ammatissa**
Kiinnostuksena ekologinen ja osallistava kaupunki
Anni Varis

48 **Opiskelijat**
Ilmiöt puhuttivat AO-päivillä
Anni Varis

Kansikuva
Olympiastadionin peruskorjaus, Arkkitehtitoimisto K2S ja Arkkitehdit NRT, vuosi 2020. Kuva Tuomas Uusheimo.

PETTERI KARI

> Peruskorjauksessa välittyivät tyylitaju ja hienot valinnat.

Olympiastadionin kokonaisuus on mykistävä

Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon voittajan valinnut artisti Paula Vesala katsoo rakennuksia taiteilijan näkökulmasta, mutta korostaa arkkitehtuurikeskustelun ja -ajattelun kuuluvan kaikille.

Vaikka **Paula Vesalan** lähisuvussakin on arkkitehteja, hän kokee, että on tietoisesti keskittynyt taiteessa enemmän musiikkiin, näyttämötaiteeseen, kirjallisuuteen ja runouteen kuin rakennuksiin. "Arkkitehtuuri on väistämättä jäänyt vähemmälle, mutta huomaan kuitenkin, että minulla on lopulta paljonkin ajatuksia, esimerkiksi siitä, mikä on tilallisesti kaunista", hän pohtii.

Suomalaista rakennettua ympäristöä Vesala on nähnyt harvinaisen laajalti. "Olen muusikkona kiertänyt Suomea kaksikymmentä vuotta ja surrut esimerkiksi perinteisten taajamien tuhoa, kaiken muuttumista samankaltaiseksi." Hän kaipaisi ympäristöön lisää omaleimaisuutta ja luonnetta. "Pidän harmina sitä, ettei uskalleta enempää." Kotimainen arkkitehtuuri on hänen mukaansa parhaimmillaan silloin, kun maisemassa näkyvät ja säilyvät meille omaleimaiset kulttuuriset piirteet.

Hän on kuitenkin nauttinut myös Los Angelesin kaltaisessa amerikkalaisessa autokaupungissa asumisesta. "Seitsemänkaistainen moottoritiekin voi olla tavallaan kaunis." Toisaalta Yhdysvalloissa arkiympäristössä näkyi myös roimasti lainatyylejä ja teema-arkkitehtuuria. "Oli ihan tavallista, että rakennukset jäljittelivät jotakin eurooppalaista tunnelmaa. Meillä kotimaassa sellaista falskiutta vältetään."

Maailmalla liikkuessaan Vesala tutustuu mielellään merkittäviin rakennuksiin tai arkkitehtuurikohteisiin. Usein lempipaikkoihin liittyy myös kulttuurisia merkityksiä. "Joitakin kohteita muusikkona on hieno nähdä paikan päällä, vaikkapa Capitol Recordsin pyöreä rakennus Hollywoodissa. Sen kaltaisissa paikoissa on jotain hohdokkuutta – tai ehkä joskus myös irvokkuutta. Jonkinlainen paikan atmosfääri, jonka voi kokea vain paikan päällä."

Myös Finlandia-kohteita kiertäessään Vesala mietti, miten suhtautua keskenään hyvin erilaisiin ehdokkaisiin. "Lähestyin kokonaisuutta osin tarinankertojana. Jotkut kohteet kertovat siitä, mistä ovat tulossa, tai jatkavat edellistä tarinaa. Jotkut taas aloittavat ihan uuden luvun."

Kalasataman vaalea uutuus

K-Kampus Kalasatamassa on Vesalasta juurikin uusi avaus. "Ulkoisesti rakennus on raikas, palatsimainen ja valaisee rakentuvan alueen uusia kortteleita." Erityisesti häneen kuitenkin teki vaikutuksen se, että kohde on rakennuttajansa näköinen. "Tunnistin heti aulaan astuttuani, minkä yrityksen tiloissa olin. Rakennus on selkeä, ja se huokuu toimijansa ylpeyttä omista työntekijöistään."

Vesalan mukaan kohde heijastelee nykyajan työkulttuurin muutosta, mutta hyvällä tavalla. Kohtaamispaikkoja on runsaasti, mutta toisaalta on myös aivan hiljaisia ja yksityisiä tiloja. Hän arvostaa tilojen hyvää akustiikkaa ja joustavuutta. "Työn tarpeita kohtaan on oltu todella rehellisiä. Kahviloiden ja oleskelualueiden lisäksi on tiloja, joissa ei saa puhua."

Uutta aaltoa

Myös Aalto-yliopiston uusi kampusrakennus Otaniemessä nojaa uusien kohtaamisten ja mahdollisuuksien luomiseen. Kohteeseen tutustuessaan Vesala pani merkille erityisesti sen arkkitehtonisesti ansiokkaat aulatilat portaikkoineen sekä rakennuksen edustan aukiotilan ja sen luontevan suhteen viereiseen Aallon kirjastoon.

Sisätiloissa hän jäi kuitenkin pohtimaan uuden luomisen ja taiteen tekemisen prosessia, jonka alkuvaiheessa ideoiden versot tarvitsevat vielä usein varjelua ja yksityisyyttä. "Toisten katseiden alla voi olla joskus vaikea uskaltaa tehdä tiettyjä ▶

> Toritalossa viihtyvyys ja kauneus ovat selvästi olleet tärkeämpiä kuin taloudelliset seikat. Tälle kohteelle haluaisin antaa erityismaininnan.

PETTERI KARI

asioita, yrittää luoda uusia maailmoja." Hänen mielestään tämä on juuri taiteen erityisominaisuus. "Kauppakorkeakoulun puolella vastaavat tilaratkaisut tuntuivat sopivan käyttöön helpommin ja luontevammin."

Perinteen jatkaja

Vaikka Kotkan Toritalo oli tämän vuoden kohteista pienin, oli se Vesalan mielestä erityisiä tunteita herättävä. Korttelin kehittäminen kolmen sukupolven äitien ja tyttärien työn jatkeena tuntuu koostaan huolimatta suurelta teolta. "Suomalaisessa yksipuolisessa vuokratalorakentamisessa haluaisi nähdä paljon enemmän tällaista", hän miettii. "Viihtyvyys ja kauneus ovat selvästi olleet tärkeämpiä kuin taloudelliset seikat. Tälle kohteelle haluaisin antaa erityismaininnan."

Hän nostaa esiin rakennuksen arkkitehtuurin sovittamisen torin laidalle ja pihan pienipiirteisemmän tunnelman. Myös Suomessa toistaiseksi poikkeukselliseen rakennustekniikkaan hän kiinnitti huomiota. "Yksiaineinen harkkorakentaminen on paljon yleisempää esimerkiksi Saksassa. On hienoa, että tätä voidaan kokeilla myös meillä."

Ikoninen Olympiastadion

Paula Vesalan valinta kohdistui kuitenkin Olympiastadioniin. Syy oli lopulta yksinkertainen ja selkeä: "Vaikka stadionin mittakaava on mykistävä ja monumentaalinen, jää pieniä detaljeja kuitenkin katsomaan. Peruskorjauksessa välittyivät tyylitaju ja hienot valinnat." Hän oli vaikuttunut myös siitä, miten stadionin uudet tilat ja materiaalit oli sovitettu vanhaan. "Kokonaisuus oli mykistävä."

Esiintyvänä taiteilijana Vesala ymmärtää hyvin suurten tapahtumien toiminnallisuus- ja logistiikkavaatimuksia, mutta arvostaa lopulta sitä, että peruskorjauksessa on menty arkkitehtuuri ja historia edellä. "On pidetty kiinni siitä, mikä tekee tästä rakennuksesta juuri tämän rakennuksen." Lopputulos on ajattelun, päätösten ja asetettujen periaatteiden tulos.

Puhe arkkitehtuurista kuuluu kaikille

Valintaprosessin myötä ja sen jälkimainingeissa Vesala on miettinyt arkkitehtuurikeskustelua laajemminkin. "Ainahan taiteessa on niin, että yleinen keskustelu ei välttämättä ole mieleen tekijöille." Itse hän pyrki kohtaamaan kunkin ehdokkaan vailla ennakkoluuloja, omiin havaintoihinsa nojaten.

"Kaikki keskustelut, kysymykset ja kokemukset arkkitehtuurista ja yhteisestä ympäristöstä ovat tärkeitä – kunhan mieli on avoin."

Mika Savela

KUKA?

- Paula Vesala, syntynyt Kärsämäellä vuonna 1981.
- Opiskellut musiikkia Sibelius-Akatemiassa, dramaturgiaa Teatterikorkeakoulussa sekä näytelmäkirjailijan maisteriopintoja UCLA:ssa, Yhdysvalloissa.
- Tunnettu vuonna 2002 perustetun PMMP-yhtyeen toisena solistina. PMMP lopetti vuonna 2013.
- Julkaisi ensimmäisen sooloalbuminsa *Vesala* kesällä 2016. Toinen sooloalbumi *Etsimässä rauhaa* ilmestyi helmikuussa 2020.
- Sai musiikin valtionpalkinnon vuonna 2019. On voittanut myös useita Emma-palkintoja, kuten vuoden live-esiintyjän palkinnon vuonna 2020.
- Näytellyt elokuvissa *Tyttö nimeltä Varpu* (2016), *Tuntematon sotilas* (2017) ja *Seurapeli* (2020).

Arkkitehti, keräätkö työsi hedelmät?

Tarjoamme tilitoimistopalveluiden lisäksi suoraviivaista ja älykästä talouden neuvontaa. Tervetuloa suunnittelemaan varallisuutesi kasvattamista — yhdessä.

DARGON

EST. 1993

WWW.DARGON.FI

Arkkitehtuurin Finlandia -palkinto Olympiastadionin peruskorjaukselle

WELLU HÄMÄLÄINEN

Helsingin Olympiastadion torneineen on Helsingin tunnetuimpia maamerkkejä. Arkkitehtitoimisto K2S:n ja Arkkitehdit NRT:n suunnittelema urakka sisälsi säilytetyn stadionkokonaisuuden korjauksen lisäksi monikäyttöiset laajennusosat sekä kaarrekatsomoiden kattamisen. Vuoden 2020 voittajan valitsi muusikko, näyttelijä Paula Vesala. Palkinnon myönsi SAFA.

Historiantajuinen, tyylikäs korjaus- ja suojelutyö

Paula Vesala kertoo valinnallaan haluavansa kiittää Olympiastadionin historiantajuista ja tyylikästä suojelutyötä.

”Tämä kansallinen monumentti ei ole vain katseltava patsas. Sen seinien sisällä tapahtuva toiminta muodostaa niitä elämämme erityisiä hetkiä: kohokohtia, sitkeää harjoittelua, pettymyksiä, hikeä, hurmosta, voittoja ja häviöitä. Monenkirjavan käyttäjäjoukon – siis meidän kaikkien – tarpeita on pyritty ottamaan huomioon, mutta vanhan rakennuksen ehdoilla”, Paula Vesala sanoo.

”Peruskorjatuissa tiloissa huomaa pysähtyvänsä ihailemaan niin huolella kunnostettuja pienen pieniä yksityiskohtia kuin uusien tilojen, kuten stadionin alle louhittujen harjoittelusalien, materiaalivalintoja sekä näyttäviä aikansa rakenteita, kuten alkuperäistä katsomon katosta, jonka säilyttäminen ja kunnostaminen on ollut varsinainen uroteko. Uudet rakenteet täydentävät Olympiastadionia, mutta eivät pyri tuomaan siihen yllätyksiä, vaan tukevat tyylikkäästi stadionin alkuperäistä ja myöhempien rakennusvaiheiden henkeä.”

”Stadionin logistiikka ja käytettävyys on parantunut huimasti, mutta aivan erityisen vaikutuksen tekee huolellinen, rakennuksen alkuperäistä henkeä ja ulkomuotoa kunnioittava suojelu- ja korjaustyö”, Vesala kiittää.

Toimiva ja elämyksellinen kokonaisuus

Urheilupyhätöstä järjestetyn arkkitehtuurikilpailun voittivat **Yrjö Lindegren** ja **Toivo Jäntti** vuonna 1933. Rakennuksella on värikäs muutos- ja käyttöhistoria, jota äskettäin valmistunut korjaus- ja uudistustyö jatkaa.

”Uudistettu Olympiastadion – kansallinen monumentti keskellä pääkaupunkia – on suomalaista olympia-arkkitehtuuria, joka ei ole kertakäyttörakentamista. Haasteena oli luoda toimiva ja eläymyksellinen kokonaisuus, jossa uusi ja vanha, eri toiminnoista lähtevä arkkitehtuuri täydentää toisiaan aina detaljitasolle saakka”, kertovat kohteen pääsuunnittelijoina toimineet arkkitehdit **Kimmo Lintula** (K2S) ja **Kari Raimoranta** (Arkkitehdit NRT).

”Työryhmän ulkomaiset asiantuntijat, hollantilainen arkkitehti **Wessel de Jonge** toimistoineen ja ruotsalainen White-arkkitehdit sekä kotimaiset asiantuntijatahot toivat syvyyttä suunnitelman ratkaisuihin. Yhteistyö sidosryhmien ja viranomaisten kanssa sujui mallikelpoisesti. Erityisen hyvin rakennussuojelulailla suojellun Olympiastadionin suunnittelu- ja rakennusvaihe sujui Museoviraston edustajien kanssa. Kaikki osapuolet sisäistivät haasteen”, pääsuunnittelijat kuvaavat laajan hankkeen yhteistyötä.

”Saimme kuljetettavaksemme viestikapulan, jonka nyt ylpeinä ojennamme eteenpäin toivoen, että kapula jatkaa putoamatta matkaansa.”

Arkkitehtisuunnittelusta vastasivat Arkkitehtitoimisto K2S:ssä Kimmo Lintula, **Niko Sirola**, **Mikko Summanen** sekä Arkkitehdit NRT:ssä Kari Raimoranta, **Teemu Tuomi**, **Tom Lindholm**, **Juuso Hatakka**, **Emmi Jääskeläinen**, **Jouni Karttunen**, **Tuula Olli** ja **Kristiina Suoniemi**. Projektiarkkitehteina toimivat **Juha Sundqvist** (K2S) ja Tom Lindholm (NRT).

Tämänvuotisen Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon ehdokkaita olivat Olympiastadionin peruskorjauksen ohella Aalto-yliopiston uusi kampusrakennus Otaniemessä, K-Kampus Helsingin Kalasatamassa ja Kotkan Toritalo.

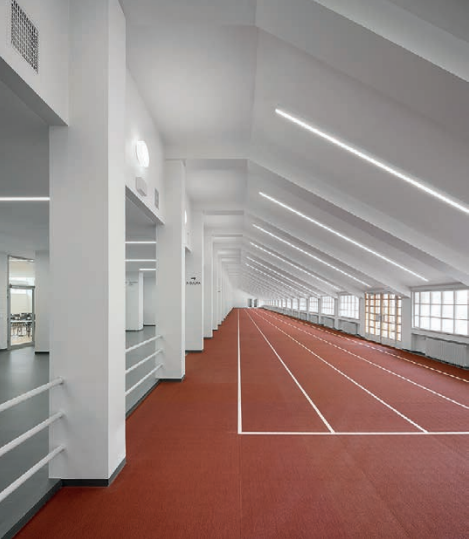

MIKAEL LINDÉN

> Saimme kuljetettavaksemme viestikapulan, jonka nyt ylpeinä ojennamme eteenpäin toivoen, että kapula jatkaa putoamatta matkaansa.
> – Kimmo Lintula & Kari Raimoranta

TUOMAS UUSHEIMO

WELLU HÄMÄLÄINEN

Lähetyksen tekniikasta vastasi Stream Median Jari Hakkarainen.

Arkkitehtuurin Finlandia jaettiin virtuaali-tapahtumassa

> Monissa toimistoissa oli kokoonnuttu porukalla ”kisakatsomon” ääreen.

Wuorio-voittaja Lassi Luotonen live-haastattelussa.

Myös YLE Uutiset kävi haastattelemassa Paula Vesalaa.

Koronatilanteen takia jouduttiin hautaamaan suunnitelmat Arkkitehtuurin Finlandia -palkintojuhlan järjestämisestä perinteiseen tapaan yleisötilaisuutena. Koska kevään Arkkitehtipäivät peruuntuivat, ohjelmassa oli nyt poikkeuksellisesti myös muiden SAFAn palkintojen jako.

Tilaisuus toteutettiin etätapahtumana, jota yleisö sai seurata verkossa. Lähetysstudio rakennettiin SAFAn toimiston aulatilaan. Tapahtuma-alustaksi valikoitui ProspectumLIVE. Striimauksen teknisestä toteutuksesta vastasi Stream Median **Jari Hakkarainen** ja kuvauksesta **Petteri Kari**. Tapahtuman tuotannosta vastasi SAFAn projektikoordinaattori **Pipsa Penttinen**.

Osa tilaisuudessa näytetystä materiaalista oli nauhoitettu etukäteen. Tällaisia olivat muun muassa Wuorio-ehdokkaiden diplomityöesittelyt, SAFA-palkinnon julkistaneen **Harri Hautajärven** puhe sekä Otto-Iivari Meurman -palkinnon julkistaneen **Kirsti Reskalenkon** puhe. Arkkitehtuurin Finlandia -osuutta rytmittivät aiemmin finalistikohteista kuvatut esittelyvideot.

Studiossa tapahtumaa kuljettivat eteenpäin toimittaja **Minna Joenniemen** juonnot. Haastattelupenkkiin pääsivät vuorollaan SAFA-palkinnon pokannut tiimi, Wuorio-voittaja **Lassi Luotonen**, Finlandia-voittajan valinnut **Paula Vesala** sekä SAFAn puheenjohtaja **Henna Helander** ja esiraadin puheenjohtaja **Tuomo Siitonen**. Tapahtuma huipentui Paula Vesalan puheeseen sekä Olympiastadionin peruskorjauksen pääsuunnittelijoiden, **Kari Raimorannan** ja **Kimmo Lintulan**, haastatteluun ja maljan kohottamiseen.

Virtuaalitapahtuma toi juhlallisuudet aiempaa useamman ulottuville: tilaisuutta seurattiin yli 650 linkin kautta eri puolilta Suomea. Monissa toimistoissa oli kokoonnuttu porukalla ”kisakatsomon” ääreen. Yleisö osallistui juhlintaan kommentoimalla tapahtuma-alustan chatissa. Kenties uusi, yhä useampia tavoittava virtuaalitapahtuma jatkaa elämäänsä myös koronan jälkeen.

Tallenne tapahtumasta on katsottavissa osoitteessa safa.fi.

KUVAT: PETTERI KARI

Tapahtuma huipentui Paula Vesalan puheeseen.

> Tämä kansallinen monumentti ei ole vain katseltava patsas. Sen seinien sisällä tapahtuva toiminta muodostaa niitä elämämme erityisiä hetkiä: kohokohtia, sitkeää harjoittelua, pettymyksiä, hikeä, hurmosta, voittoja ja häviöitä.
> – Paula Vesala

Minna Joenniemi haastatteli Paula Vesalaa.

Henna Helander, Kari Raimoranta, Paula Vesala ja Kimmo Lintula.

Voittajatiimi YLE Uutisten haastattelussa.

PETTERI KARI

Riikka Karjalainen, Ulla Vahtera ja Kimmo Kuisma.

SAFA-palkinto Kehittyvä kerrostalo -ohjelmalle

SAFA-palkinto 2020 myönnettiin Helsingin kaupungin Kehittyvä kerrostalo -ohjelmalle.

Kehittyvä kerrostalo -ohjelma on ansiokkaasti edistänyt asuntosuunnittelun ja -rakentamisen laatua. Palkinnon vastaanottivat ohjelman koordinaattori **Riikka Karjalainen**, tiimipäällikkö **Ulla Vahtera** ja projektinjohtaja **Kimmo Kuisma** virtuaalitapahtumassa.

– Asumisen teemavuonna SAFA haluaa palkita hankkeen, joka parantaa kaupunkiasumista uusilla tavoilla ja edistää yhteistä hyvää, sanoo palkintolautakunnan puheenjohtaja, SAFAn varapuheenjohtaja **Harri Hautajärvi**.

– Tarvitsemme suomalaiseen asuntorakentamiseen hankkeita, joissa ratkotaan kekseliäästi ja yhteisvoimin muuntuvia asumistarpeita ja kestävyyden haasteita. Kehittyvä kerrostalo -ohjelman kehitystyöhön on saatu mukaan rakennuttajia, ja myös asukkaat ovat saaneet mahdollisuuden vaikuttaa. Ohjelma tarjoaa tervetulleita, yksilöllisiä asumisen vaihtoehtoja, ja sen puitteissa kehitetään myös esimerkiksi luonnonmukaista ilmanvaihtoa ja massiivisia seinärakenteita. Toteutetut kohteet toimivat valtakunnallisina hyvän asuntorakentamisen esimerkkeinä, Hautajärvi sanoo.

Jätkäsaaren Airut-kortteli.

Ainutlaatuinen asumisen laadun kehittämisohjelma

Vuonna 2009 perustettu Helsingin kaupungin Kehittyvä kerrostalo -ohjelma on ainutlaatuinen asumisen laadun kehittämishanke Suomessa. Sen tavoitteena on parantaa kerrostaloasumisen laatua ja houkuttelevuutta sekä kannustaa rakennuttajia uusiin ratkaisuihin. Ohjelma on tarjonnut rakennuttajille tilaisuuden kokeilla uutta, samalla kun kaupungin asiantuntijat ovat kannustaneet kehitystyötä.

Kohteita on valmistunut hankkeen puitteissa kolmisenkymmentä, ja hankkeita on toteutettu kaikissa asumisen hallintamuodoissa. Valmistuneissa kohteissa korostuvat muun muassa asuntojen muuntojoustavuus, pihojen viihtyisyys, yhteisöllisyys, kohtuuhintaisuus, asukaslähtöisyys ja energiatehokkuus.

Ohjelman ajatuksena on löytää asukkaiden tarpeita vastaavia asumisen ratkaisuja. Kiinteä yhteistyö rakennuttajien ja suunnittelijoiden kanssa on ensiarvoisen tärkeää molemminpuolisen ymmärryksen lisäämiseksi.

– Helsingillä on kunnianhimoiset tavoitteet asuntotuotannon määrän suhteen, mutta samalla on tärkeää kiinnittää huomiota asumisen laatuun. Siksi kiitämmekin palkintoraatia tästä hienosta tunnustuksesta pitkäjänteiselle työllemme asumisen laadun kehittämiseksi, Riikka Karjalainen sanoo.

– Kehittyvä kerrostalo -ohjelman teemat ovat olleet vahvasti sidottuja aikaan. Asuntosuunnittelun ja talotyyppien monimuotoisuuden vahvistaminen on edelleen tärkeää, myös muuntojoustavuus korostuu muuttuvissa tilanteissa. Ulkotilojen, pihojen ja parvekkeiden merkitys kasvanee tiivistyvässä kaupungissa, ja ilmastoviisaus ja kiertotalous jatkavat kantavina teemoina, Karjalainen jatkaa.

Elinympäristön laatu on yhteinen asia

> Kehittyvä kerrostalo on askel suomalaisen asuntosuunnittelun ja -rakentamisen tason palauttamiseksi.

Kun koronapandemia on pakottanut eristäytymään kotiin, on asunnosta tullut myös työpaikka, koulu, kuntosali ja harrastustila, josta pidetään yhteyttä ulkopuoliseen maailmaan. Tämä on saanut monet havaitsemaan, miten paljon asuntojen, pihojen ja asuinalueiden valoisuus ja viihtyisyys sekä lähiluonto vaikuttavat hyvinvointiin. Aiheesta on toki ollut saatavilla tutkimustietoa jo pitkään, mutta viimeaikaisen miniasuntobuumin ja tiivistämisvimman aikana ei ole enää liiemmin puhuttu ympäristöpsykologiasta.

SAFA on vastikään ottanut kantaa asuntotuotantoon, joka on muuttunut suurelta osin sijoittajavetoiseksi ja johtanut pienten, usein huonosti toimivien asuntojen yleistymiseen. Kun asuntoja ja alueita on suunniteltu ja rakennettu sijoittajien ja rakennusliikkeiden ehdoilla, on saatu tuhansittain hämäriä ja kapeita miniasuntoja ja jopa ikkunattomia makuuhuoneita. Samalla porrastasanteella saattaa olla ovi peräti viiteentoista pikkuruiseen asuntoon. Monista asunnoista näkyy vain vastapäinen seinä, koska tehokkuus- ja tiivistämisinnossa talojen runkosyvyydet on kasvatettu äärimmilleen ja pihat kutistettu minimiin.

Yksipuolinen tiivistämisen, tehokkuuden ja korkean rakentamisen tavoite on vallalla kasvukeskuksissa, etenkin Helsingissä. Sillä puolustellaan uusien asuinalueiden korkeita kerrostaloja, pieniä, varjoisia sisäpihoja, paksurunkoisia taloja sekä rakentamista puistoihin, aukioille ja arvokkaisiin kulttuuriympäristöihin.

Tiivistämistä ja pieniä asuntoja perustellaan paitsi kohtuuhintaisten asuntojen tarpeella myös keinona ilmastonmuutoksen hidastamiseksi. Perustelut ontuvat. Ahtaus lisää asumisen eriarvoisuutta. Ilmaston lämpeneminen tekee tiiviistä ja korkeista kaupunkialueista kesäisin kuumia. Kun talvet muuttuvat sateisiksi ja hämäriksi, kaivattaisiin asuntoihin riittävästi luonnonvaloa, sillä sehän vaikuttaa suoraan terveyteen – lähiluonnosta puhumattakaan.

Miten sotien jälkeisinä vuosikymmeninä oli varaa parempaan, kun tehtiin valoisia, toimivia ja läpi talon ulottuvia asuntoja? Entä minne ovat unohtuneet ajatukset suurista, vehreistä korttelipihoista? Ovatkohan jotkut käsittäneet nurinkurisesti sen, mitä eurooppalaiset arkkitehdit 1920-luvulla tarkoittivat käsitteellä minimiasunto? Tarkoitushan ei ollut suunnitella ja rakentaa mahdollisimman pieniä asuntoja pienituloisille, kuten nyt tehdään, vaan päinvastoin, mahdollisimman hyviä ja riittävän tilavia asuntoja tasavertaisesti kaikille.

Nyt kun aiempaa harvempi taho enää toimii hyvän elinympäristön ja sosiaalisen kestävyyden puolesta, on tärkeää nostaa esille taas yleinen, yhteinen etu. Se on myös SAFA-palkinnon keskeinen idea.

Helsingin kaupungin Kehittyvä kerrostalo -ohjelma on ansainnut SAFA-palkinnon, sillä hankkeen saavutukset toimivat esimerkkinä kunnille, rakennuttajille ja suunnittelijoille. Kehittyvä kerrostalo on askel suomalaisen asuntosuunnittelun ja -rakentamisen tason palauttamiseksi.

Sijoittajien ja rakennusliikkeiden mukaan asunto-ongelmat ratkaistaan minimoimalla kaavoituksen ja rakentamisen viranomaissääntely ja -ohjaus, ja maanomistajille vaaditaan nyt asemakaavan laatimisoikeutta. Elinympäristön ja asumisen laatu on kuitenkin yhteinen asia, ja siksi siihen tarvitaan myös yhteiskunnan sääntelyä ja ohjausta.

Harri Hautajärvi
SAFAn varapuheenjohtaja

PEKKA ELOMAA

Leo Kosonen.

> Kosonen on kunta-kaavoittajana onnistunut kotikaupungissaan Kuopiossa edistämään hyvää elinympäristöä, teoreettisiin ajatuksiinsa pohjaten.
> – Kirsti Reskalenko

Otto-Ivari Meurman -palkinto arkkitehti Leo Kososelle

SAFA myönsi vuoden 2020 Otto-Ivari Meurman -palkinnon yliarkkitehti **Leo Kososelle**, joka on toiminut ansiokkaasti kaupunkisuunnitteluteorian kehittäjänä sekä käytännön työssä kaupunkisuunnittelijana.

– Leo Kosonen on ansioitunut kaupunkisuunnittelija, joka on kyennyt keskisuuressa suomalaisessa kaupungissa havaitsemansa pohjalta luomaan kansainvälistä mielenkiintoa herättäneen kaupunkisuunnitteluteorian. Kosonen on kunta-kaavoittajana onnistunut kotikaupungissaan Kuopiossa edistämään hyvää elinympäristöä, teoreettisiin ajatuksiinsa pohjaten. Yliarkkitehti Kososen pitkäjänteinen toiminta innovatiivisen ja laadukkaan yhdyskuntasuunnittelun hyväksi ansaitsee

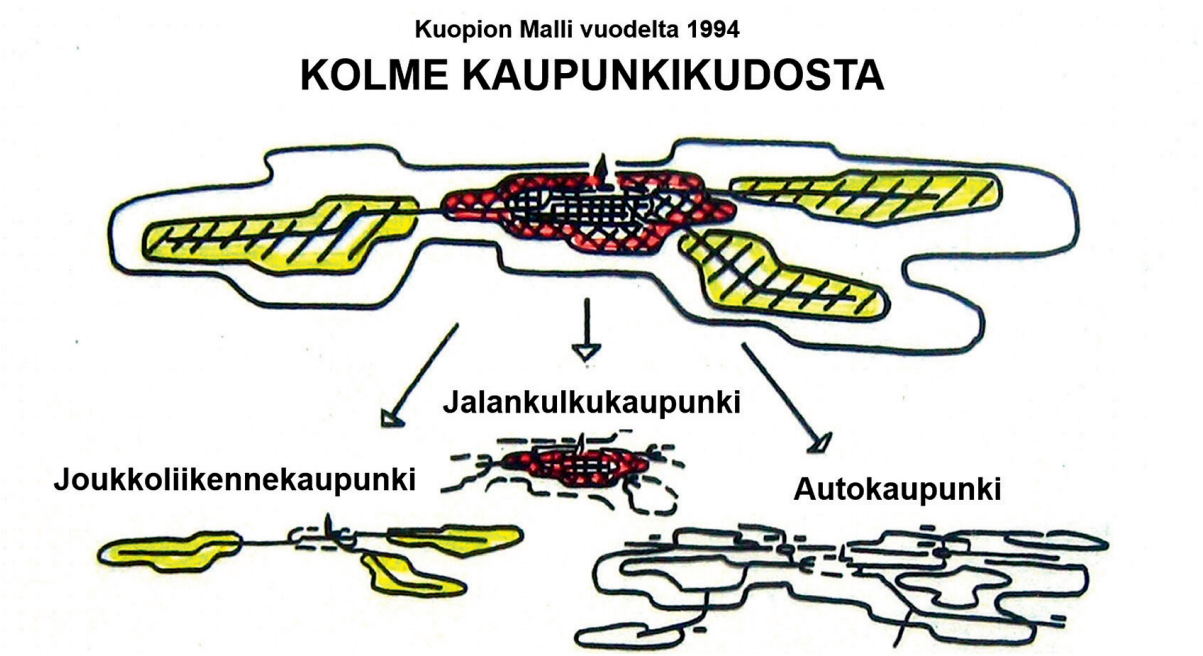

Saaristokatu, Kuopio.

tulla palkituksi, palkintolautakunnan puheenjohtaja **Kirsti Reskalenko** perustelee valintaa.

Leo Kosonen on tunnettu teoreettisesta mallistaan, joka tunnistaa kaupungeissa kolme kudosta, *Three Urban Fabrics*: jalankulkukaupungin, joukkoliikennekaupungin ja autokaupungin. Keskeisimpänä kaupunkia muovaavana tekijänä teoria esittää kotiperäisen liikkumisen, joka tapahtuu päivittäin noin yhden tunnin mittaisen aikabudjetin puitteissa. Teoria arvostaa erityisesti olemassa olevia jalankulku- ja joukkoliikennekaupungin järjestelmiä ja keskittyy niiden tunnistamiseen, analysointiin ja kehittämiseen.

Kuopion mallin kehittäjä

Yliarkkitehti Leo Kosonen on erittäin kokenut kaupunkisuunnittelija, joka on työskennellyt erilaisissa kaavoitustehtävissä 35 vuotta – 25 vuotta Kuopiossa ja siitä 15 vuotta kaavoituspäällikkönä. Työssään yleiskaava-arkkitehtina hän kehitti Kuopion mallina tunnetun kaupunkisuunnittelukonseptin.

Mallin mukaisia Kososen suunnittelemia kohteita ovat Kuopion kävelykeskusta Alatori-hankkeineen, uusi Sataman kaupunginosa, Särkilahden ja Pihlajalaakson bussikaupunginosat sekä Kuopion kehityksen kannalta tärkeä Saaristokaupunki, jonka keskustaan yhdistää hienosti toteutettu Saaristokatu taiteen kaavoineen. Kuopion arkkitehtuuripoliittisten ohjelmien (2007 ja päivitetty ohjelma 2017) laadinnassa Kosonen on ollut keskeinen tekijä.

Leo Kosonen jatkaa edelleen työtään kaupunkitutkijana. Työn tuotteena on syntynyt muun muassa australialaisten tutkijoiden **Peter Newmanin** ja **Jeffrey Kenworthyn** kanssa kirjoitettu uusi julkaisu *Theory of Urban Fabrics*. Kosonen on osallistunut useisiin tutkimushankkeisiin, joissa on sovellettu kaupunkikudokset tunnistavaa ajattelutapaa.

Leo Kososen kiitospuheenvuoro

Arvostan suuresti saamaani palkintoa, ja kiitän SAFAa ja palkintolautakuntaa valinnasta.

Työssäni olen pyrkinyt asioiden ymmärrettävään, kokonaisvaltaiseen käsittelyyn, ottanut käyttöön uusia käsitteitä ja kehittänyt uutta ajattelutapaa. Ajatuksiani olen voinut testata käytännön suunnittelutehtävissä ja samalla tehdä myös teoreettisia johtopäätöksiä asioista, joista ei vielä ole tutkimuskirjallisuutta.

Olen hakenut vaihtoehtoja, joilla vaikutetaan autokaupunkikehityksen kielteisiin piirteisiin. Sama ajattelutapa on **Peter Newmanilla**, australialaisella huippututkijalla, jonka kanssa kokosimme uuden kokonaisvaltaisen kaupunkikudosten teorian.

Ilmastonmuutos muuttaa painotuksia, mikä koskee myös kaupunkisuunnittelua. Jalankulku- ja joukkoliikennekaupungin kudokset mahdollistavat elintapojen muuttumisen, mutta niitä pitää uudistaa, erityisesti lähiöiksi rakennetuilla alueilla. Autokaupunkia paisuttava kaavoitus ja väylärakentaminen puolestaan pitää saada loppumaan, ja autokaupungin kaupoille tarvitaan uudet pelisäännöt.

Kaupunkitilojen, kaupunkitoimintojen ja kaupunkiyhteisöjen kehittämistarpeet menevät usein ristiin, ja niiden yhteen sovittamiseen tarvitaan kaupunkiarkkitehtuurin pääsuunnittelijoita, arkkitehteja, joilla on taito käsitellä kaupunkikudoksen kokonaisuutta.

Kunnia tästä palkinnosta kuuluu osaltaan niille kuopiolaisille, joiden kanssa vuorovaikutteinen yhteistyö tuotti uuden ajattelutavan sekä useita siihen tukeutuneita onnistuneita hankkeita.

Leo Kosonen

PETTERI KARI

Lassi Luotonen.

> Halusin tutkia, miten tällainen ”lähituotantolaitos” puurakenteisena sopii keskustaympäristöön.
> – Lassi Luotonen

Panimon ravintola.

ANNE KINNUNEN

Panimorakennus kaupunkirakenteessa ja panimon käymistila (alla).

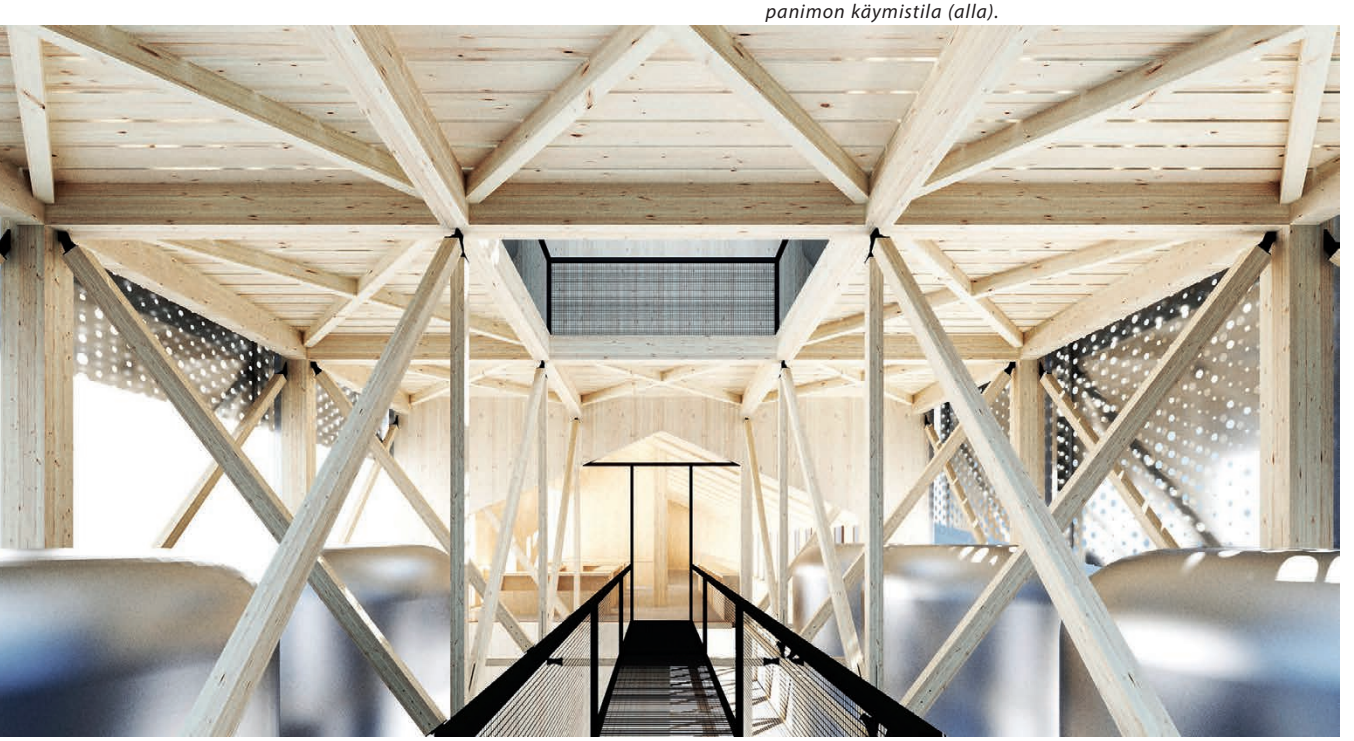

Nuoren arkkitehdin Wuorio-palkinto Lassi Luotoselle

SAFA on myöntänyt vuoden 2019 Wuorio-palkinnon Aalto-yliopiston arkkitehtuurin laitokselta valmistuneelle Lassi Luotoselle diplomityöstä *Puurakenteinen pienpanimo – Uudisrakennus Ruosniemen panimolle.*

Palkinto myönnetään vuosittain ansiokkaimmaksi arvioidun diplomityön tekijälle.

– Suunnitelmassa rakennetaan Ruosniemen panimon uusi rakennus Telakkarantaan. Vanhan tehdasmiljöön vanha ja uusi arkkitehtuuri täydentävät kauniisti toisiaan. Tuotanto, myymälä, ravintolatoiminnan näkeminen ja aistiminen luo asiakkaalle mielenkiintoisen kokemuksen oluen valmistuksesta ja nauttimisesta, kertoo palkinnon saajan valinnut arkkitehti **Pekka Mäki** (Sigge Arkkitehdit).

– Työ on varmaotteinen ja ammattitaidolla laadittu. Se tuo puurakentamista esille hienolla, luontevalla tavalla. Sijoittuminen Helsingin Telakkarannan yhteyteen toimii hyvin. Panimo loisi matkailullisen lisän Telakkarannan miljööseen vahvistaen sen identiteettiä. Soisi, että työ toteutetaan esitettyyn paikkaan, Mäki perustelee valintaa.

Lassi Luotosen työn valvojana toimi professori **Pekka Heikkinen** ja ohjaajana arkkitehti **Willem van Bolderen**.

Pienpanimo elävöittää kaupunkikulttuuria

Lassi Luotosen diplomityön aihe syntyi kiinnostuksesta puurakentamiseen.

– Idea puurakenteisesta pienpanimosta urbaanissa ympäristössä oli erityisen ajankohtainen, koska Suomessa on tällä hetkellä ilmeinen pienpanimobuumi ja olutkulttuuri tuntuu kukoistavan. Kaupunkirakenteeseen ja kaupunkikuvaan sopivia uusia pienteollisuusrakennuksia ei juuri ole viime aikoina suunniteltu. Halusin tutkia, miten tällainen ”lähituotantolaitos” puurakenteisena sopii keskustaympäristöön, miten se istuisi vahvan identiteetin omaavalle telakka-alueelle ja mitä kaikkea se voisi tuoda lisää urbaaniin ympäristöönsä, Luotonen kertoo.

Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksiköstä parhaaksi valikoitui **Aki Markkasen** diplomityö *Utö: Piilopaikka arjelta – retriittiarkkitehtuuria ulkosaaristoon*. Työ tarjoaa hyvät puitteet toteuttaa hiljaisuuden arkkitehtuuria luontevasti saaristomaisemaan.

Tampereen yliopiston arkkitehtuurin yksikön parhaaksi nousi **Olli Pasasen** diplomityö *Tilavampien asuntojen aika? – Muunneltava asuinkortteli Helsingin Alppilaan*. Siinä esitellään asumisen historiaan peilaten vaihtoehtoja erilaisista asuntopohjista.

Avustushaku julkisen puurakentamisen edistämishankkeille

Valtion avustushaun toinen kierros julkiselle sektorille puun käyttöä rakentamisessa edistäviin hankkeisiin on auennut. Ympäristöministeriön avustuksella tuetaan kuntien puurakentamisen nopeaa kehitystä ja lisätään valmiuksia varsinaisten puurakennushankkeiden toteutukseen. Haussa menestyäkseen hankkeen tulee tavoitella pysyviä muutoksia kuntien toiminnassa puun käytön edistämisen suhteen ja hankkeella tulee olla potentiaalia laajempaan vaikuttavuuteen tai systeemiseen muutokseen.

Avustushaku on osa ympäristöministeriön puurakentamisen ohjelmaa (2016–2022). Ensimmäisellä hakukierroksella avustettiin hankkeita yhteensä 361 631 eurolla. Hankehakemuksista paistoi läpi kuntien osaaminen, tahtotila ja valmius panostaa puurakentamiseen.

Toinen hakukierros on avoinna **1.10.–16.11.2020**. Hakuohjeet ja linkki sähköiseen hakulomakkeeseen löytyvät ympäristöministeriön sivuilta ym.fi.

Laatupisteytys osaksi asuntokauppaa

PIETI NIIRANEN

SAFA julkaisi elokuussa kannanoton asuntotuotannon laadun parantamisesta. Olin mukana kirjoittamassa ehdotusta asumisen työryhmän jäsenenä, ja jatkan nyt aiheesta.

Asuntotuotannossa on ollut nähtävissä, että asunnon neliöhinnasta on tullut keskeinen asunnon arvoa määrittävä suure. Toki rakennuttajat ovat aina olleet hintatietoisia, mutta viime vuosina asunnon myyntihinta – asuntokoon ja huoneluvun ohella – on noussut suunnittelua läpikäyvästi ohjaavaksi periaatteeksi.

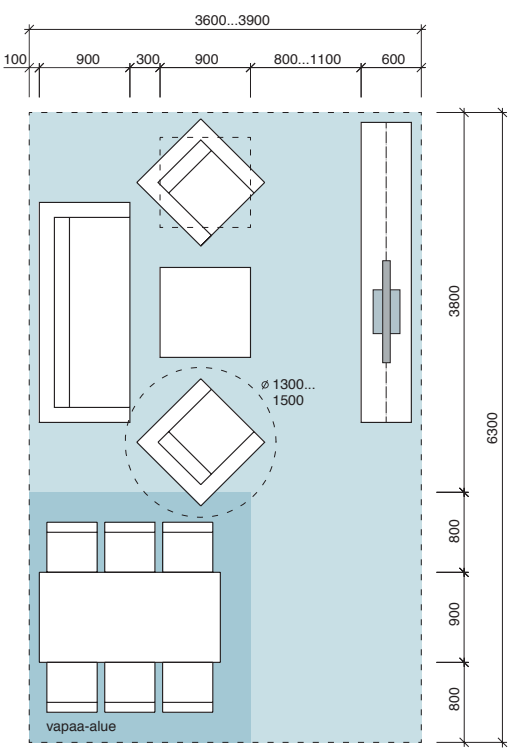

Hintatietoisuudessa ei sinänsä ole mitään vikaa, mutta suunnittelijan tulee olla tietoinen siitä, millaisiin uhrauksiin suunnitteluratkaisujen valinta hintaperusteella voi äärimmillään johtaa. Asunnon ostajan tulisi euroillaan saada muutakin kuin mahdollisimman edulliseksi jalostettua asuntotuotetta – asumisen laatua.

Pelkistetysti asuinkerrostalon asunnon hinta on riippuvainen myytävien neliöiden suhteesta yhteisiin tiloihin, joita ei voi suoraan laskuttaa kaupanteossa. Käytännössä kyse on porraskäytävistä ja niihin käytettävästä alasta, ja tähän yhtälöön voidaan laskea mukaan myös hissikustannus. Edullista on, jos porrastasanteelta on yhteys mahdollisimman moneen asuntoon, jolloin porrashuoneelle ja hissille löytyy mahdollisimman monta maksajaa.

Ihailluissa 50-luvun hissittömissä asuinkerrostaloissa ei tällaisia tehokkuusvaatimuksia ollut, joten pohjaratkaisut olivat vapaammin muotoiltavissa asumista paremmin palveleviksi. Nykyisin tehokkuusvaatimus johtaa suunnitteluratkaisuihin, joissa asunnot ovat muodoltaan ja jäsennykseltään alisteisia porrashuoneyhteyden sanelemille vaatimuksille. Asuntoihin tullaan sisään nurkista, eteinen jatkuu rakennusrungon keskellä olevana ikkunattomana käytävänä, ja huonetilatkin saattavat olla kapeita ja pitkiä. Voi ajatella, että monesti käytävätilat on käytännössä siirretty porrashuoneen puolelta huoneiston sisään asukkaan maksettaviksi neliöiksi.

Monen rakennuttajan suosima asuntojen kokojakauma, jossa pienillä asunnoilla on etusija, lisää suunnittelun vaikeuskerrointa. Suurta määrää pienasuntoja on hankala sovittaa saman porrastasanteen syötettäväksi ilman porrashuoneen koon merkittävää kasvatusta tai, mikä pahempaa, asunnon pohjaratkaisuissa tehtäviä kompromisseja.

RT-kortin 93-10926 "Asuntosuunnittelu. Oleskelu ja vapaa-ajan vietto" kalustusesimerkki asunnon oleskelutilasta. Kortissa esitetyt mitoitusohjeet ovat hyvä lähtökohta toimivan ja helposti kalustettavan asuintilan suunnitteluun.

Osansa ongelmasta tuo se, että uuden asunnon ostaja ei pysty näkemään ja kokemaan asuntoa, koska asunto myydään jo suunnitelmavaiheessa. Ostajan tulisi osata lukea suunnitelmia ja tulkita, toimivatko huonetilat hänen tarpeitaan ajatellen. Jos ostajana on sijoittaja, asunnon toiminnallisuuteen saatetaan kiinnittää vielä vähemmän huomiota, kun tärkeimmässä asemassa ovat muut, lähinnä taloudelliset tunnusluvut.

Sijoittajien läsnäolo asuntomarkkinoilla saattaakin vääristää suunnitteluprioriteetteja. Suunnittelu ohjautuu helposti vuokrattaviin asuntotyyppeihin ja erityisesti pieniin asuntoihin. Periaatteessa sijoittajille ja suoraan asukkaille myytävissä asuntoratkaisuissa ei pitäisi olla suuria eroja – asumisen tarpeet tapaavat olla yhtäläisiä. Käytännössä on mahdollista, että sijoittajilla on omia näkemyksiä siitä, mihin kannattaa keskittyä. Kymmenen asuntoa ostavalla sijoittajalla on myös enemmän sananvaltaa kuin kymmenellä ensiasuntoa ostavalla tavallisella kansalaisella.

Ohjaako markkinan näkymätön käsi siis asuntotuotantoa ”oikein”, vai tarvitaanko korjausliikkeitä?

Toimiakseen asuntomarkkinaa ohjaavana voimana näkymätön käsi tarvitsee ehkä aputoimia. SAFAn ehdotus laadun pisteytysjärjestelmästä voisi parhaassa tapauksessa johtaa siihen, että ostajakunta olisi jatkossa valistuneempaa ja osaisi vaatia tai jopa suorittaa itse laatupisteytystä. Laatupisteytyksen tulisi olla asunnon ostajalle helposti avautuva järjestelmä, laatutietoisen ostajan tarkistuslista, jota käyttämällä ostaja tulee tarkastelleeksi tarjolla olevan asunnon laatua kokonaisvaltaisesti, toiminnallisuuteen ja viihtyisyyteen keskittyen.

Tarkasteltavia asioita olisivat muun muassa huonetilojen muoto ja huonetilojen väliset yhteydet, kalustettavuus kaikkia kodin toimintoja, myös etätyötä, varten sekä valoisuus ja näkymät eri suuntiin ulos. Haluttaessa pisteytystä voitaisiin laajentaa asuntoon liittyviin muihin tiloihin sekä tontin ja asuinalueen ominaisuuksiin. Ekologisuus ja kestävyys voisivat myös olla arvotettavia laatutekijöitä. Aluksi olisi kuitenkin hyvä määritellä hyvän asuntopohjan ominaisuudet.

Kuka tahansa pystyy arvioimaan hyvän asunnon ominaisuuksia paikan päällä pisteyttäen. Haaste tulee olemaan se, miten hyvin arviointi onnistuu pelkkiä suunnitelmia lukien. Kokenut arkkitehti pystyy sen tekemään. Toivottavasti SAFAn aloitteen pohjalta kehitetään tapoja, joilla myös vähemmän kokeneet asunnon ostajat ja muut asuntokauppaan osalliset, tilaajaosapuoli mukaan lukien, pystyvät arvottamaan tarjottavia asuntoja muutenkin kuin euromääräisesti ja tulkitsemalla näppärästi muotoiltuja mainostekstejä ja havainnollistamiskuvia.

Seppo K. Niiranen

Kannanotto ”Asuntorakentamisen laatu heikentynyt – SAFA esittää yhteisiä asuntojen laadun arviointimenetelmiä” on luettavissa SAFAn verkkosivuilla.

”

Laatupisteytyksen tulisi olla asunnon ostajalle helposti avautuva järjestelmä, laatutietoisen ostajan tarkistuslista.

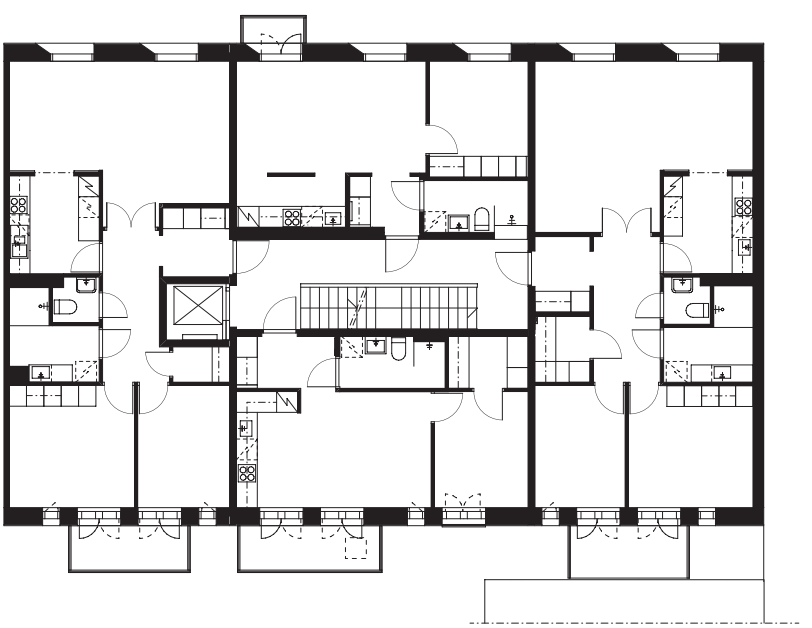

Arkkitehti Jari Prunnilan suunnittelema Kotkan Toritalo oli ehdolla Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon saajaksi. Huoneistopohjat eivät pyri maksimaaliseen tehokkuuteen mutta toteuttavat kuitenkin hyvää taloudellista suunnittelutapaa. Kuvan huoneistokoot vaihtelevat välillä 41,0–80,5 m². Toisen kerroksen yksiöt ovat pienempiä korkean porrasaularatkaisun vuoksi.

KUVAT: NETTA BÖÖK

Ajatellaan metsässä

Puu on meille tuttu materiaali, mutta mitä oikeastaan tiedämme siitä? Mitä metsä meille on, ja mitä me olemme metsälle, paitsi uhka ja mahdollisuus?

TIMO KILPELÄINEN

Reetta Karhunkorva.

Mikä on suunnittelijan metsäsuhde, ja onko sillä merkitystä?

Puhutaan puusta on kymmenen vapaamuotoisen ja rönsyilevän keskusteluklubin sarja, jonka järjestävät Arkkitehtuurimuseo ja ympäristöministeriö syksyllä 2020 ja keväällä 2021. Sarjan aloitti syyskuussa FM **Reetta Karhunkorvan** alustus suomalaisten metsäsuhteesta. Karhunkorva valmistelee metsänomistajan metsäsuhteesta perinteentutkimuksen alan väitöstutkimusta.

Syksyn muissa klubeissa keskustellaan metsän ekosysteemistä, puun rakenteesta suhteessa käyttöominaisuuksiin sekä puusta nykytaiteilijoiden materiaalina – ja tuotetaan teesejä. Klubit kuratoi arkkitehti **Pekka Pakkanen**, ja ne toteutetaan Zoom-kokouksina.

> Metsä on suomalaisille vanhastaan hiljaisuuden, eristyneisyyden ja koskemattomuuden reviiriä.

Aloitetaan savuavasta kaskesta kantoineen, niin kuin Reetta Karhunkorva aloitti alustuksensa.

Metsä on ikiajat antanut suomalaiselle leivän, kodin ja lämmön. Metsäläisiksikin on sanottu ja tarkoitettu sivistymättömyyttä. 1800-luvun kansallisromantikoille metsä oli suomalaisuuden symboli ja suomalaisen identiteetin rakennuspuu. Kultakauden taiteilijat rakensivat metsään huvilansa. Arkkitehti näkee suorarunkoisessa mäntymetsässä analogioita temppeliin, ja romantikko puhuu metsän jumalan Tapion saleista. Reetta Karhunkorvan isoäidille metsä oli apteekki, temppeli ja terveyskeskus.

Tämä on osa Suomen metsähistoriaa ja metsäkulttuuria – sekä metsäsuhdetta, jota Karhunkorva tutkii. Metsäsuhde syntyy usein lapsena. Metsä herättää tunteita ja aistielämyksiä, ja siihen kiinnittyy muistoja. Sananlasku käskee kunnioittamaan kuusta. Kansanperinteessä jyrkän pysty kuusipuu on tilan pyhän ulottuvuus, joka toimii sekä linkkinä taivaaseen että rajapyykkinä kuolleiden maailmaan. Siksi yhä viemme haudoille havuja.

Metsiin liittyy uskomuksia. Edesmenneen norjalaisen arkkitehdin **Christian Norberg-Schulzin** mielestä Pohjolan metsäinen maisema synnyttää polyteistisen maailmankäsityksen. Saduissa ja kansanuskomuksissa metsä huokuu outoja ja arvaamattomia voimia, maahisia, haltioita ja menninkäisiä, ja ihminen tai karja voi joutua metsänpeittoon. Suomalainen koki välttämättömäksi puhutella metsää ennen sen anteihin kajoamista. Metsältä pyydettiin riistaa: voisiko metsä sallia pyytäjän kaataa hirven? Kysyikö suomalainen myös, salliiko metsä kaataa puun?

Kristinusko nosti ihmisen luomakunnan herraksi, ja metsä muuttui Jumalan ihmiselle suomaksi hyödykkeeksi. Rahallisesti merkittäväksi arvo-omaisuudeksi metsä muuttui, kun maat jaettiin 1700-luvun lopulta alkaen kruunun ja yksityisten maihin. Tuloksena oli Suomelle ominainen laaja yksityinen metsänomistus. Metsäteollisuuden myötä metsästä tuli hyvinvointivaltion rakennusaines. Metsät kävivät vientipuutaloina sotakorvauksiksi ja metsään raivattuina maatiloina evakkojen ja rintamamiesten asuttamiseen.

Ei siinä kaikki. Metsä on suomalaisille vanhastaan hiljaisuuden, eristyneisyyden ja koskemattomuuden reviiriä. Puitten huminassa leppyy, syke ja verenpaine laskevat. Jo 15 minuuttia metsässä auttaa. Saa perspektiiviä ja immuniteettia, jopa superfoodia. Metsä on tieteellisestikin todistettu hyvinvoinnin ja virkistyksen lähteeksi.

Samaan aikaan puhutaan metsien, metsäteollisuuden ja suomalaisten ahdingosta. Puu kietoutuu ihmisen kohtaloon, kuin kansan pyhä pihapuu, jonka istutti talon ensimmäinen asukas. Pyhää puuta tai lehtoa ei rohjennut kaataa kukaan; se olisi ollut kohtalon uhmaamista. Jos puu kukoistaa, ihmisetkin kukoistavat. Jos oksa katkeaa, se tietää murhetta ja kuolemaa. Enää ei taida olla pyhiä lehtoja, mutta on suojeltuja metsiä – 8 prosenttia maan metsistä.

Etelä-Suomesta ovat lähes tyystin kadonneet karhujen korvet, aarniometsät. Kaksi päivää Karhunkorvan alustuksen jälkeen *Helsingin Sanomien* sivulta toljotti metsän kuningas karhu korvat höröllä, otsikkona ”Tämän me menetämme”. Juttu esitteli luontokuvaaja **Heikki Willamon** teosta *Metsä minussa* (Parvs 2020). Mieleen palasi **Ritva Kovalaisen** ja **Sanni Sepon** runollisen kaunis teos *Puiden kansa*.

Ovatko tällaiset kirjat puun ja metsän mystifiointia ja romantisointia? Ovat! Ja mystistä metsää kunnioittaa vaistomaisesti enemmän kuin talousmetsää. Tämä taitaa olla sitä kaupunkilaisen romanttista metsäsuhdetta. Karhunkorvaa tulkiten se ei kuitenkaan haittaa vaan on rikkaus. Ihmisen identiteetti vahvistuu, kun hän tunnistaa metsäsuhteensa, ja erilaisista metsäsuhteista tulee keskustella. Se helpottaa metsiin liittyvien moninaisten tavoitteiden yhteensovittamista.

Mikä on suunnittelijan metsäsuhde, ja onko sillä merkitystä? Ainakin **Alvar Aallolle** oli, ajatellaan vaikka Paimion parantolaa ja Villa Maireaa. Ajatellaan **Pietilöiden** Dipolia ja Suvikumpua. Ajatellaan metsälähiöitä ja (alkuperäistä) Tapiolaa. Ajatellaan metsiä, puistoja, näkymiä, rakentamiseen käytettyjä materiaaleja, ympäristön terveellisyyttä ja resilienssiä. Ajatellaan metsässä.

Netta Böök

Puhutaan puusta -klubien Zoom-kokouksiin ennakkoilmoittaudutaan sivulla www.mfa.fi. Sivustolla julkaistaan alustuksista videot.

Puusta – mutta ei puisevasti

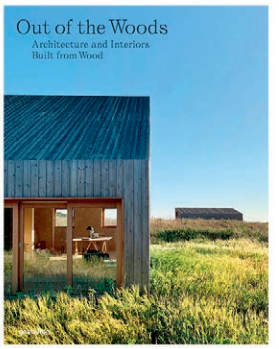

Puuarkkitehtuuri ja -rakentaminen on maailmalla kova sana. Niin meilläkin, mutta harmillisesti suomalaisia puutaloja ei ole mahtunut mukaan komeaan kirjaan *Out of the Woods*.

Lähes 300-sivuissa järeässä teoksessa matkataan ympäri maailmaa esimerkiksi Chilestä Vietnamiin, Portugalista Australiaan ja Yhdysvalloista Skandinaviaan. Mukaan on kuitenkin löydetty suomalainen sisustuksen ekspertti **Joanna Laajisto**. Hän kertoo näkemyksensä puun käsittelystä sisustuksissa. Sisätiloihin keskittyvä luku on otsikoltaan *There is no one way to design with timber*.

Fei ja Chris Prechtin suunnittelema Farm House (2018).

PRECHT

Suurimmassa osassa kirjan rakennuksia puu on puun väristä ja massiivipuuelementit tai muut pinnat ovat värien osalta käsittelemättömiä. Poikkeuksia tästä ovat ruotsalaisen arkkitehtitoimiston Förstberg Lingin Linköpingiin suunnittelema kirjastonhoitajan talo osin valkoisine tiloineen ja australialainen Beach House hienostuneen vihreine seinineen. Puupintoja on ollut tapana käsitellä, eivätkä värit missään nimessä ole poissuljettuja puuarkkitehtuurin, saati sisätilojen, repertuaarista.

Puurakennus on terveellinen

Teos sisältää johdannon, muutaman erillisen luvun sekä useita näyttäviä kohteita eri puolilta maailmaa. Oman kokonaisuutensa muodostavat korkeat puurakennukset ja niiden vähittäinen yleistyminen. Esipuheen on kirjoittanut Norm-arkkitehtitoimiston **Jonas Bjerre-Poulsen**.

Sisältöön johdattelevassa luvussa kerrotaan ihmisistä ja uusista ideoista. Oman esittelyn saa vancouverilainen **Michael Green**, joka pitkään tunnettiin Minneapolisissa sijaitsevasta ja Yhdysvaltojen aikanaan suurimmasta puurakennuksesta nimeltä T3. Kuvituksena on hauskoja käsin tehtyjä piirroksia niin Greenistä kuin muun muassa Alppien alueella tunnetusta ja nyt uusia tulkintoja saaneesta *chalet*-tyyppisestä talosta. Luvussa esitellään myös perinteinen japanilainen tapa käsitellä puupintoja säänkestäviksi niitä korventamalla, *yakisugi-ita*.

Erillisissä luvuissa tarkastellaan lähialueen puumateriaalista toteutettuja rakennuksia. Mikäli vedotaan ekologisuuteen, ei todellakaan ole samantekevää, mistä rakennusmateriaali on kotoisin. Yksi luvuista keskittyy nykyarkkitehtuuriin, joka on saanut innoituksensa perinteisestä puurakentamisesta.

Kirjassa korostetaan luonnonläheisyyttä ja käsin kosketeltavien materiaalien tärkeyttä sekä puurakennusten terveellisyyttä. Niistä ei tarvitse muistuttaa: omiin kokemuksiini kuuluvat suloiset unet vanhoissa hirsiseinäisissä kamareissa tai Etelä-Tirolissa Pension Briolin puulla verhoillussa kerroksessa, lähes satavuotiaassa puusängyssä, hohtavan valkoisissa lakanoissa ja ilman ilmastoinnin puhinoita.

> Suurimmassa osassa kirjan rakennuksia puu on puun väristä ja massiivipuuelementit tai muut pinnat ovat värien osalta käsittelemättömiä.

JAMES BARBER

Kolmikerroksinen puusauna Vertical Bath (2019).

Alexis Dornierin House Aperture (2019) Balilla.

ALEXIS DORNIER

INNAUER-MATT ARCHITEKTEN

Innauer-Matt-toimiston Haus Höller (2017) Itävallassa.

Puusepäntaitoakin vielä löytyy

Yksi luku esittelee korkeita puurakenteisia taloja, joista jännittävin konsepti kuuluu Farm Houselle, suunnittelijoinaan **Fei** ja **Chris Precht**. Mukana on myös Honeycomb Housing Project, arkkitehtina Michael Green, sekä Norjassa sijaitseva 85,4 metriä korkea Mjøstårnet, suunnittelijana Voll Arkitekter. Oman esittelynsä saavat arkkitehtitoimistot La Shed Architecture Kanadasta, Oslotre Norjasta, Innauer-Matt Architekten Itävallasta, Alexis Dornier Berliini–Bali-akselilta ja Branch Studio Architects Australiasta.

Komeasti valokuvatuista pääosin asuin- ja majoitusrakennuksista jää kaipaamaan selventäviä pohjapiirroksia ja rakenneleikkauksia. Kustantaja on ilmeisimmin tarkoittanut teoksen myös suurelle yleisölle, joten ei puurakenteisten talojen logiikan ymmärtämisestä haittaakaan olisi.

Itseäni ilahduttavat kirjan ne kohteet, joista näkyy, että maailmalta vielä löytyy todellista puusepäntaitoa. Osa rakennuksista taas vaikuttaa detaljeiltaan melko karuilta. Kun mielessä tuoreeltaan on *Aalto*-elokuvan läheltä kuvattu kohta, jossa viipurilaislasten kädet liikkuvat pitkin kirjaston loistavasti ajateltua ja toteutettua puista kaidejohdetta, tuntuvat jotkin kirjan talojen porras- ja kaidedetaljit perin onnettomilta – tai olemattomilta.

Puurakentaminen vaatii paljon suunnittelun ja toteuttamisen osaamista, mutta perinne on jossakin vaiheessa ja joissakin osissa maailmaa melko rajustikin katkennut. Onneksi mukana on myös ihastuttavia detaljeja muun muassa Aasian maista.

Tarja Nurmi

Robert Klanten & Elli Stuhler (toim.):
Out of the Woods. Architecture and Interiors Built from Wood. Gestalten 2020. 288 sivua.

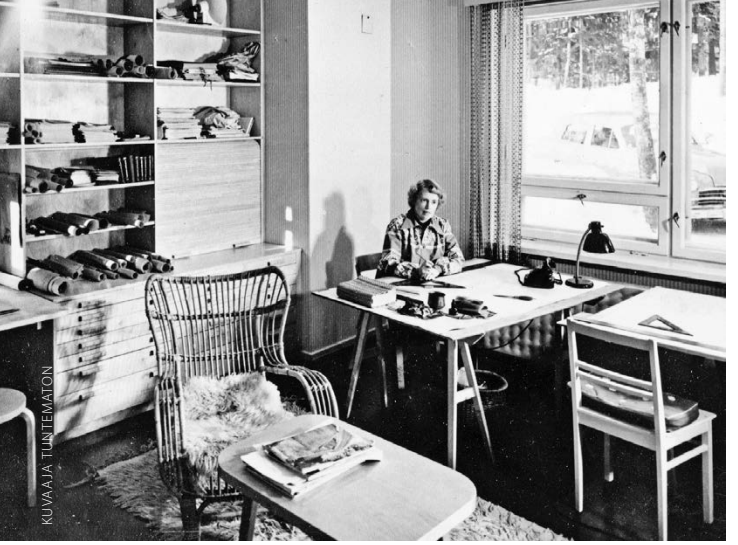

Kuva Else Aropaltion arkkitehtitoimiston kuva-arkistosta.

Arjen arkkitehti

Arkkitehtuurin ansioitunut moniottelija Esa Laaksonen on tarttunut kiinnostavaan arkipäivän arkkitehtuurin aiheeseen uudessa kirjassaan *Else Aropaltio – arjen arkkitehti*.

Erikoiseksi **Else Aropaltion** roolin hieman unohduksiin jääneiden arkkitehtien joukossa tekee hänen suunnitelmiensa tiivis yhteys Holvi Oy -rakennusliikkeeseen, joka rakensi käytännössä kaikki hänen valmistuneet kohteensa. Yksi liikkeen omistajista oli arkkitehdin puoliso **Paavo Aropaltio**. Else Aropaltio – jos kuka – oli grynderiarkkitehti.

Laaksonen jaottelee Aropaltion arkkitehtuurin vuosikymmeniin, jotka kenties heijastelevat muitakin modernin asuntoarkkitehtuurimme vaiheita: ”1930-luku oli opiskelijan kypsymistä, 1940-luku harjoittelua, 1950-luku kulta-aikaa ja 1960-luku jonkinasteista väsymistä tai jopa taantumista.” Teos tarjoaa samalla ilmeikkään ja hienosti piirtyvän kurkistuksen sodanjälkeisen arkkitehdin henkilökuvaan, jota professori **Aino Niskasen** artikkeli naisarkkitehtien toimintakentästä täydentää mainiosti.

Sisäänpääsy asuntoihin ei ole käytännössä ollut mahdollista, joten kuva-anniltaan kirja painottuu julkisivuarkkitehtuuriin. Laaksonen on kuitenkin välttänyt ansan ja pohtii asunto-

Isokaari 9, Lauttasaari, Helsinki.

ratkaisuja tukeutumalla pohjapiirustuksiin sekä lainaamalla TkT **Jyrki Tarpion** tekstejä. Pohjapiirustukset ovat onneksi riittävän suuria, jotta lukijalle välittyvät sekä piirustusten sisällöt että kauniit grafiikat.

Kaikille kotiseudustaan kiinnostuneille

Kirjoittajan kertoman mukaan vihoksi kaavailtu painotuote paisui. Siitä kehittyi kovakantinen, näyttävä, mukavasti taitettu ja monipuolisesti kuvitettu kirja. Valitettavasti kaikki kuvat eivät ole pysyneet mukana kirjan ulkoasun ilmeen kohoamisessa: monet valokuvat ovat inventointimaisia ja valaistusolosuhteiltaan epäedullisia. Ehkä muutama ilmansuuntien mukaan optimoitu valokuvausretki olisi nostanut kuvien laadun kirjan taittoa vastaavalle tasolle – ja olisiko edes joitakin 1950-luvun porrashuoneita oletettavan mainioine kaideyksityiskohtineen tai ilmeikkäine väreineen päässyt kuvaamaan?

Kirja ei yritäkään olla tieteellinen tutkimus, vaan se on suunnattu kaikille kotiseudustaan ja ehkäpä omista kotitaloistaankin kiinnostuneille.

Populaarikirjaan sopinevat myös Laaksosen suorasanaiset havainnot ja kuvaukset kohteiden arkkitehtuurista sekä hänen – toisinaan hieman irrallisen tuntuiset – rinnastuksensa nykyiseen asuntorakentamiseen ja ajankohtaisiin keskusteluihin esimerkiksi ikkunattomista makuuhuoneista tai pienasuntojen keittotilojen ominaisuuksista.

Rakennetun lähiympäristön ymmärtämiseksi tämän kirjan kaltaisia nostoja todella kaivataan. Toivottavasti Laaksosen arvokas esimerkki synnyttää myös lisää vastaavia kartoituksia. Aropaltion asuntovoittoinen arkkitehtuuri sijoittuu erityisesti Lauttasaareen, mutta rakennuksia on eri puolilla pääkaupunkiseutua. Arkkitehdin omaa työluetteloa ei ole säilynyt, joten täydentäville löydöille on vielä hyvät mahdollisuudet.

Minäkin katson ympärilleni nyt uusin silmin. Kirjoitan tätä Aropaltion suunnitteleman takatöölöläisen kerrostalon olohuoneessa samassa paikassa, jossa vaarini hankki iltaisin lisätienestejä taloyhtiön ensimmäisenä isännöitsijänä ja mummini piti tilikirjoja. Samalla harmittelen, ettei vieressäni ole ilmeikästä 1950-luvun alun takkaa, vaikka pohjapiirustuksista päätellen pitäisi olla. Nuukuuksissaan vaarini jätti sen grynderituotannon lisävarusteista hankkimatta – valitettavasti.

Jonas Malmberg

Esa Laaksonen:
Else Aropaltio – arjen arkkitehti.
Pen & Paper 2020. 188 sivua.

ESA LAAKSONEN

Haahkakuja, Helsinki.

> Rakennetun lähiympäristön ymmärtämiseksi tällaisia nostoja todella kaivataan.

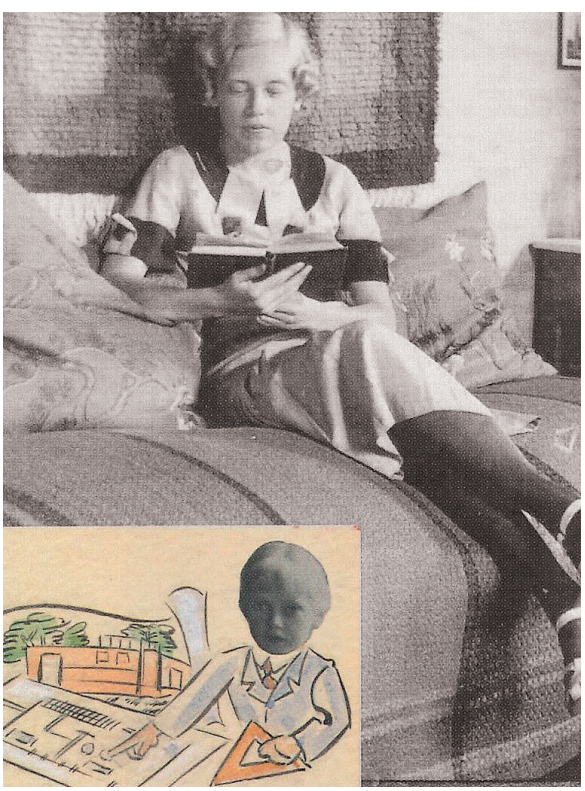

KUVAAJA TUNTEMATON

Else Aropaltio arkkitehtiosaston fuksien (ykköskurssi) kuvassa.

INSTITUTO BARDIN KOKOELMA

Omakuva, vesivärityö (1933).

> Bo Bardi koki löytäneensä Brasiliasta uuden syntymäkodin, joka inspiroi häntä.

Lina Bo Bardi – pioneeri miesten maailmassa

Italialaisesta Lina Bo Bardista tuli värikkäiden vaiheiden kautta yksi Brasilian ja koko 1900-luvun merkittävimmistä arkkitehdeista.

Italiassa vuonna 1914 syntynyt **Lina Achillina Bo** valmistui arkkitehdiksi Rooman yliopistosta viiden muun naisopiskelijan ja 250 miesopiskelijan kanssa. Hän radikalisoitui koettuaan toisen maailmansodan tuhot Milanossa. Vuonna 1946 hän saapui historioitsijamiehensä **Pietro Maria Bardin** kanssa Rio de Janeiroon – muutosta tuli hänen elämässään käänteentekevä.

MASP, Museu de Arte de São Paulo, julkaisi tänä vuonna yhteistyössä kahden muun museon kanssa Lina Bo Bardi -näyttelyn yhteydessä kirjan Lina Bo Bardin monivaiheisesta urasta ja elämästä. Näyttelyjulkaisuna samalla toiminut laaja, paikoin hiukan sekava ja vaikeasti avautuva teos käsittää 13 tutkimuksellista esseetä sekä valikoiman Bo Bardin omia tekstejä.

Vuonna 1968 São Pauloon valmistunut taidemuseo MASP on Bo Bardin päätöitä ja kaupungin ikoninen maamerkki rohkeassa modernissa otteessaan. Rakennus manifestoi Bo Bardin teesejä nykyaikaisen museon kasvatuksellisesta ja vuorovaikutuksellisesta tehtävästä, mistä hän oli kirjoittanut ja puhunut jo 1950-luvulta lähtien. Bo Bardin tuotantoon kuuluu lukuisia muitakin usein toteutumatta jääneitä museoprojekteja eri puolilla Brasiliaa. Hän ei tyytynyt pelkästään suunnittelemaan museorakennuksia, vaan hänen uraansa mahtui monia näyttelysuunnitteluja ja -kuratointeja.

Lina Bo Bardi oli samalla kertaa arkkitehti, sisustusarkkitehti, huonekalusuunnittelija, teoreetikko ja yliopisto-opettaja, museonjohtaja, lavastus- ja puvustussuunnittelija, näyttelysuunnittelija, designeri, graafikko ja toimittaja. Hän ei tuntunut aina itsekään tietävän, mikä hänestä "tulee isona". Punaisena lankana oli huoli Brasilian kulttuurista ja kehityksestä.

Kommunistina köyhien ja konservatiivien parissa

Princetonin yliopiston emeritaprofessori **Esther da Costa Meyer** tukeutuu Bo Bardin omiin teksteihin ja toteaa, kuinka vielä 1950-luvun alussa Bo Bardin suhtautumisessa näkyy selvää kolonialistista ylemmyyttä. Brasilia vailla historiaa kaipasi eurooppalaista ohjausta ja opastusta voidakseen kasvaa täysi-ikäisyyteen.

Bahian yliopiston presidentin kutsu Brasilian koillisosiin Salvadoriin vuonna 1958 pakotti Bo Bardin kyseenalaistamaan São Paulon itsestäänselvyyksiä. Hän rohkaistui irrottautumaan monista aiemmista näkemyksistään ja ennakkoluuloistaan. Kuusivuotiseksi venähtänyt työskentely Salvadorissa eri alojen taiteilijoiden ja tiedemiesten seurassa laajensi ymmärrystä Brasilian historiasta. Brasilia ei enää näyttäytynytkään osana länttä, vaan pikemminkin osana Afrikkaa.

Kenraalien sotilasvallankaappaus huhtikuussa 1964 pakotti palaamaan São Pauloon. Bardin pariskunnan leimalliset vasemmistosympatiat eivät estäneet heitä jatkamasta yhteistyötä kaappausta tukeneen finanssi- ja teollisuuseliitin kanssa. Yhteistyötä tarvittiin, jotta muun muassa vielä keskeneräinen MASP saatiin rakennettua valmiiksi.

Lina Bo Bardi vastasi myös taidemuseon avajaisnäyttelyn

KUVAT: HENRIQUE LUZ, INSTITUTO BARDIN KOKOELMA

The Glass House (2008).

São Paulon taidemuseo Paulista-aukiolla (2002).

toteutuksesta. Herääminen Brasilian kaksijakoisuuteen ja perehtyminen antropologiaan näkyi hänen mieltymyksissään tuoda esiin kansatieteellistä esineistöä ja kansantaidetta. Tämä oli samalla selkeä poliittinen kannanotto. Bo Bardin pitkäaikaisen ystävän **Bruno Zevin** kuuluisan kiteytyksen mukaan ”köyhien taide pelottaa kenraaleita”.

Modernisti, teoreetikko, kirjoittaja

Lina Bo Bardin elämää leimannut eräänlainen kaksijakoisuus näkyy myös hänen arkkitehtuurissaan. Bo Bardin ensimmäinen kokonaan toteutunut kohde, pariskunnan residenssi Casa de Vidro (The Glass House), valmistui vuonna 1951 São Pauloon. Jyrkkään rinteeseen korkeiden pilareiden varaan tukeutuva talo luo väistämättä mielleyhtymiä **Mies van der Rohen** vastaavanlaisiin lasitaloihin.

Monia Lasitalon ideoita Bo Bardi pystyi hyödyntämään muun muassa São Paulon taidemuseosuunnitelmissa. Kuitenkin samaan hengenvetoon hän suhtautui kriittisesti jos ei nyt Miesin varhaisempiin töihin niin viimeistään sekä Miesin että **Gropiuksen** Amerikan-kauteen. Bo Bardi kirjoitti vuonna 1967, kuinka pako natseja Pohjois-Amerikkaan oli kuivattanut sekä Gropiuksen että Miesin. Itse Bo Bardi koki sen sijaan löytäneensä Brasiliasta uuden syntymäkodin, joka inspiroi häntä.

Brasilian juurten penkomisista huolimatta Bo Bardin arkkitehtonisesti kestävimmät työt edustavat lähes puhtaaksiviljeltyä modernismia. Teoksen monet kirjoitukset pyrkivät osoittamaan, kuinka pitkät matkat Brasilian maaseudulle ja perehtyminen historiaan toivat Bo Bardin arkkitehtuuriin runollisuutta ja elävyyttä: arkkitehtuuri oli oikeasti ”hengittävää” eikä akateemista. Jälleen paradoksaalisesti Bo Bardi oli myös akateemisesti orientoitunut teoreetikko ja julkaisi vuonna 1957 teesinsä arkkitehtuurin teorian opetuksesta.

Ennen varsinaista suunnittelevan arkkitehdin uraansa Bo Bardi oli ennen kaikkea kirjoittaja ja toimittaja. Milanon-vuosinaan hän toimitti *Quiaderni di Domus* -aikakauslehteä. Sodan päätyttyä Italiassa hän julkaisi yhdessä Bruno Zevin ja **Carlo Paganin** kanssa kulttuurijulkaisua ”A” (*A, Cultura della vita*). Muutto Brasiliaan ei katkaissut lehtiuraa: jo ennen Brasilian kansalaisuuden saamista hän aloitti *Habitat*-nimisen arkkitehtuuri- ja taidejulkaisun.

Lina Bo Bardi kuoli vuonna 1992 kesken monien projektiensa. Vähitellen hän on saanut tunnustusta eräänä 1900-luvun merkittävimmistä arkkitehdeista. Hänen suunnittelemiaan huonekaluja on otettu Italiassa uudelleen tuotantoon, ja hänen suunnittelemiaan koruja myydään designliikkeissä. Myöhäisteos Teatro Oficina (São Paulo 1991) on valittu *The Guardian* -lehdessä maailman parhaaksi teatteriksi. Suojeltu Casa de Vidro toimii nykyään paitsi museona myös Lina Bo ja P. M. Bardi -instituutin tutkimuksellisena tukikohtana.

Lauri Jääskeläinen

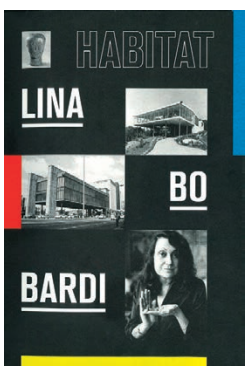

Adriano Pedrosa, José Esparza Chong Cuy, Julieta González, Tomás Toledo (toim.): Lina Bo Bardi. Habitat. Prestel Verlag 2020. 352 sivua.

Aallon pyhät rakennukset

Sirkkaliisa ja Jari Jetsosen näyttävä kirjasarja Aalto-kohteista on saanut kolmannen osansa – asuntojen ja kirjastojen jälkeen pariskunta keskittyy kirkkoihin.

> Kännyköillään hääparia kuvaavat vieraat eivät aiemmin liene esiintyneet arkkitehtuuriteoksen kannessa.

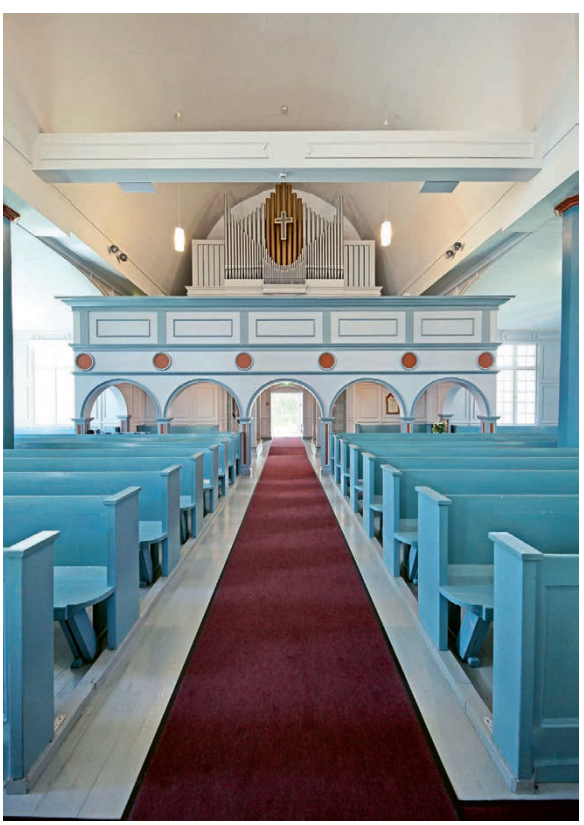

Anttolan kirkon urkuparvi.

KUVAT: JARI JETSONEN

Muuramen kirkko.

A*lvar Aalto Churches* -kirjassa esitellään neljätoista kirkollista rakennusta. Näistä varsin moni ajoittui **Alvar Aallon** uran varhaisvaiheisiin ja oli vanhemman kirkon muutostyö, mutta Muuramen kirkosta (1929) alkaen kohteet olivat uudisrakennuksia.

Valokuvien ja tekstien suhde on kirjassa tasapainossa. **Sirkkaliisa Jetsosen** kirjoittamat, välillä melko pitkät sanalliset kuvailut saavat mukavaa tukea **Jari Jetsosen** valokuvista. Toisinaan laajakulmalinssi vääristää kuvien todellisuutta, mutta kuvaaja antaa pääosan rakennuksille ja otosten realistinen tunnelma on toteava. Harmillisesti muutamat suurikokoiset kuvat ovat jääneet painettuina pehmeiksi ja laadultaan hieman puutteellisiksi.

Kännyköillään hääparia kuvaavat vieraat eivät aiemmin liene esiintyneet arkkitehtuuriteoksen kannessa. Useissa muissakin kuvissa näkyy kirkkojen käyttäjiä. Sen huomaa yhä harvinaiseksi arkkitehtuurivalokuvauksessa, koska kirjaa selatessa välillä heräilee jopa kuokkavieraan tunteita.

Myös professori **Simo Paavilainen** aloittaa kirjaan sisältyvän, toteuttamatta jääneitä kirkkoja käsittelevän kirjoituksensa rakennusten käyttäjistä: Aalto kuvaili lehtiartikkelissa vuonna 1921 Alajärven kirkkokansan hienojen vaatteiden vaikuttavuutta lapsen muistoissa. Paavilainen pääsee klassismin teemoissa mukavuusalueelleen, ja hänen ansiokkaassa artikkelissaan voi seurailla Aallon kehitystä varhaisvuosien suorasukaisesta vaikutteiden kopioinnista myöhempiin hienoihin ja omaperäisiin tulkintoihin.

Esimerkiksi Malmin (1950) tai Lyngbyn (1952) hautausmaiden kappeleiden palkitut kilpailuehdotukset olisivat rakennettuina olleet arkkitehtuurin helmiä. Sen sijaan saattaa olla hyvä, että ilmeisesti Kauhajärvelle 1920-luvun puolivälissä luonnosteltu Firenzen Duomon kupolin toisinto jäi vain paperille. Toisaalta onhan Anttolan kirkon urkuparven (1926) ja Brunelleschin löytölasten kodin (1445) julkisivujen yhdennäköisyys varsin sympaattista.

Kirkot elävät kriittistä aikaa

Akateemikko **Juha Leiviskä** löytää esipuheessaan Aallon arkkitehtuurin edeltäjiä vielä Paavilaistakin kauempaa, aina antiikin Kreikasta asti. Leiviskän ilmeikäs, itsetutkiskeleva teksti muistuttaa myös esikuvien ja – korona-aikana kovasti kaivatun – arkkitehtuurimatkailun merkityksestä arkkitehtonisen ymmärryksen ja suunnittelutaidon kehittymisessä.

Jäin kaipaamaan Toivakan kirkkoa **Pellervo Lukumiehen** tajunnanräjäyttävine 1970-luvun maalauksineen, mutta kohde on kirjassa ohitettu. Kirjoittajan mukaan syynä eivät ole Lukumiehen voimalliset maalaukset vaan se tosiasia, ettei kirkossa ole Aallon muutoksista (1923) juuri mitään jäljellä. Kenties yksi selittävä ja kokoava artikkeli olisikin vielä ollut paikallaan. Siinä Sirkkaliisa Jetsonen olisi myös kernaasti voinut kiteyttää valistuneen johtopäätöksensä 1920-luvulta 1980-luvulle ajoittuvista kirkoista ja niiden merkityksestä Aallon arkkitehtuurissa.

Jämäkkä kirja on hieno ja kaivattu, ja se täydentää sarjaa onnistuneesti. Se ajoittuu kirkkorakennusten kannalta kriittiseen aikaan: Aallon omaperäisin kirkkorakennus Vuoksenniskalla (1958) seisoo vajaakäyttöisenä ja kaipaa kipeästi korjaustoimenpiteiden rahoitusta. Lisäksi Wolfsburgissa Saksassa on viritelty ajatuksia vähälle käytölle hiipuneen Heilig-Geist-kirkon (1962) käyttötarkoituksen muutoksesta.

Jonas Malmberg

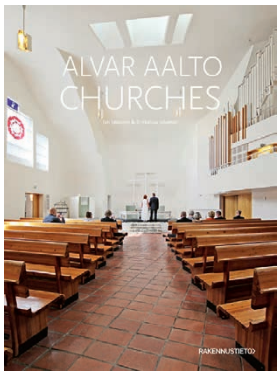

Jari & Sirkkaliisa Jetsonen: Alvar Aalto Churches. Rakennustieto 2020. 279 sivua.

Taiderakentamisessa.fi yhdistää taiteen ja rakentamisen

Taide vahvistaa rakennetun ympäristön elämyksellisyyttä, viihtyisyyttä ja identiteettiä. Taiderakentamisessa.fi-sivusto auttaa tilaajia ja suunnittelijoita löytämään kuhunkin rakennushankkeeseen sopivan julkisen taiteen tekijän. Sivustolla voi hakea taideteoksia tai taiteilijoita hakuehtojen tai vapaavalintaisten hakusanojen avulla.

Sivustolla miltei 200 nykytaiteilijaa esittelee rakennettuun ympäristöön liittyviä teoksiaan, ja nykytaiteen laajaan kirjoon voi tutustua teosesittelyjen avulla. Sivustolta löytyy taidehankkeisiin myös hyödyllisiä ohjeita ja sopimusmalleja.

Sivusto on uudistettu osana Euroopan sosiaalirahaston rahoittamaa "Ratkaisumalleja taiteen yhdistämiseksi rakentamiseen" -hanketta. Hanketta ovat tukeneet myös Taike ja Rakennustuotteiden Laatu Säätiö. Rakennustietosäätiö RTS:n ylläpitämän sivuston käyttö on ilmaista.

HYGIEENINEN SEKÄ VEDEN- JA KOSTEUDENKESTÄVÄ

LAMI-ovet on kehitetty kokemuksella ja ammattitaidolla tiloihin, joissa vaaditaan veden- ja kosteudenkestävyyttä sekä hygieenisyyttä. Siksi niitä käytetään muun muassa sairaaloissa, ammattikeittiöissä, kylpylöissä ja uimahalleissa sekä kouluissa ja muissa julkisissa tiloissa.

Tutustu LAMI-ovien valikoimaan: WWW.LAMIDOORS.COM

GRP - DOORS ®
LAMI

MUOVILAMI OY – Hygieenisiä LAMI-ovia yli 50 vuoden kokemuksella ja ammattitaidolla

MIKA HUISMAN

Amos Rex (JKMM Arkkitehdit).

TUOMAS UUSHEIMO

Oodi-kirjasto (Arkkitehtitoimisto ALA).

Taitekohdassa – mihin matkalla?

Suomen arkkitehtuuria – Katsaus 2020 -näyttely tarjoilee korkealaatuiseksi arvioitua nykyarkkitehtuuria. Arkkitehtuurimuseoon on katettu esille kaikkiaan 15 annosta eli kohde-esittelyä. Kohteista yksi on maisemasuunnittelua ja kaksi peruskorjausta ja restaurointia. Muut kohteet ovat uudisrakennuksia, joista neljä on asuintaloja.

Piirustusten, valokuvien, arviointitekstien ja pienoismallien lisäksi nähtävänä on videoita, joilla arkkitehdit puhuvat suunnitelmistaan. Pienoismallit on katettu yhdelle pöydälle, jonka herkullinen asetelma veti tarkkailijan heti puoleensa. Aineisto on myös tuttuun tyyliin koottu tuhdiksi näyttelyluetteloksi.

Laadukkain arkkitehtuuri

Näyttelyn kohteet on valinnut kolmihenkinen jury, johon kuuluivat asuntosuunnittelijana tunnettu arkkitehti **Kirsi Korhonen**, arkkitehtuurihistorioitsija ja kriitikko **Harri Hautajärvi** sekä norjalainen **Martin Braathen**, joka työskentelee kuraattorina Norjan kansallismuseossa Oslossa.

Jury kertoo selostuksessa valinneensa näyttelyyn "kiehtovinta korkealaatuista suomalaista arkkitehtuuria". Näyttelykonsepti rajasi laadun määrän 15 kohteeksi.

Braathen mainitsee näyttelyluettelon haastattelussa uusien koulujen ja päiväkotien tehneen häneen vahvan vaikutuksen. Hän arvioi, että parhaimmillaan arkkitehtoninen idea on muuntunut kasvatuksen "maisemaksi". Koulujen arkkitehtuurissa on käytetty usein hienosti puuta, ja valon käyttö on aina vaikuttava osa kokonaisuutta.

Kahdesti kirkastettua laatua

Kaksivuotisnäyttelyn ohella nykyarkkitehtuuriamme esittelee säännöllisesti Finlandia-palkinto. Molemmissa asiantunteva jury valitsee esiteltävät talot arkkitehtonisen laadun perusteella. Vertaamalla samalta ajalta Finlandia-ehdokkaita kaksivuotiskatsauksen kohteisiin ja poimimalla esiin kummallekin listalle päässeet saa tarkasteltavaksi "kahdesti kirkastettua" laatua.

Kahdesti kirkastettuja ovat Aalto-yliopiston uusi kampus (Verstas Arkkitehdit), Amos Rex (JKMM Arkkitehdit), Oodi-kirjasto (Arkkitehtitoimisto ALA), Tuupalan puukoulu (alt Arkkitehdit ja Arkkitehtitoimisto Karsikas) ja Käärmetalon peruskorjaus (Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit). Mitä johtopäätöksiä tältä pohjalta voi tehdä nykyarkkitehtuuristamme?

Lajien kirjo

Käärmetalo kertoo lisääntyneen korjausrakentamisen tulleen pysyväksi osaksi arkkitehdin työtä. Korjaussuunnittelun osaaminen vaikuttaa yhä enemmän ympäristöömme.

TUOMAS UUSHEIMO

Aalto-yliopiston uusi kampus (Verstas Arkkitehdit).

VILLE-PEKKA IKOLA

Tuupalan puukoulu (alt Arkkitehdit ja Arkkitehtitoimisto Karsikas).

Voimakkaan veistoksellinen vau-arkkitehtuuri alkoi vetää huomiota puoleensa 1990-luvun lopussa. Kiasma syntyi kehityskulun alussa (**Steven Holl**, 1998). Oodi-kirjasto, joka komealla eleellä ottaa paikkansa Töölönlahden julkisten rakennusten maisemassa, kertoo vaun loppuvaiheesta, aivan kuten Amos Rexin lonkerot ja pullistumat Lasipalatsin pihalla. On kiinnostavaa nähdä, mihin suuntaan ALAn plastinen arkkitehtuuri jatkossa kehittyy. JKMM jatkanee monikanavaisen tuotannon linjalla hieman uusin painotuksin.

Tuupalan puukoulu kertoo 2000-luvun ensi vuosikymmenellä alkaneesta uudesta puurakentamisen nousuvaiheesta. Kehityksen tilassa oleva puurakentamisen perinne tuottaa jatkossakin kiinnostavaa arkkitehtuuria.

Aalto-yliopiston uudessa kampuksessa ilmenee struktuuriajattelu, joka on uutta 2000-luvulla. Alkavatko struktuurit laajeta? Arkkitehtuurikilpailuissa on jo vilahdellut avoimia struktuureja lähes ruutukaavan muodossa. Ehkä tilanteet kehittyvät rakenneajattelun ja rationalismin suuntaan?

Urbanismi puuttuu

Kaksivuotiskatsauksessa ei ole esillä kaupunkisuunnitelmia eikä kaupunkirakentamista. Kaupungistuminen kuitenkin muokkaa ympäristöjä ainakin kasvukeskuksissa, joissa rakennetaan paljon. Myös kiinnostavia toteutuksia on syntynyt.

Nostan esiin Triplan Helsingin Keski-Pasilassa (Office for Metropolitan Architecture OMA ja Arkkitehdit Soini & Horto, 2019–2020). Se on nykyisen kaupunkien tiivistämisvaiheen onnistunutta urbaania arkkitehtuuria. Selkeä idea jäsentää suurimittakaavaisen rakentamisen. Minimalistinen toisto virittää hieman surrealistisen atmosfäärin kokonaisuuteen. Uusi rakenne sisältää kaupunkimaista monipuolisuutta. On asuntoja, toimistotiloja, hotelli, kauppakeskus ja asema. Tripla palvelee päivittäin tuhansia ja tuhansia kaupunkilaisia.

Mihin suuntaan

Näyttely luetteloineen panee miettimään kaksivuotiskatsauksen roolia osana arkkitehtuurin kulttuuriamme. Valtamediat ovat huomanneet Finlandia-palkinnon, ja nykyarkkitehtuuri pääsee sitä kautta suuren yleisön nähtäville. Kaksivuotiskatsaus ei juurikaan herätä kiinnostusta valtamedioissa. Tarvitaanko joka toinen vuosi tällainen näyttely?

Miten näyttely palvelee arkkitehtuurista kiinnostuneita? Näyttelyluettelo, jossa juryn haastattelun ja arviotekstien lisäksi on vain yksi artikkeli, ei ole antoisa. Toimittamisen pitäisi olla aivan toisella tasolla. Kenelle näyttelyä varsinaisesti tehdään? Kiertääkö näyttely ulkomailla?

Rutiininomainen läpivienti tuoksahtaa vahvasti pakkopullalta. Näyttelykonsepti kannattaisi ajatella alusta alkaen uusiksi, kuten myös näyttelyluettelo. Näillä eväillä ei kannata jatkaa.

Jorma Mukala

> Tarvitaanko joka toinen vuosi tällainen näyttely? Kenelle näyttelyä varsinaisesti tehdään?

Arkkitehtuurin murroksessa

> *Murroksen estetiikka kakkosessa* haluaisin nähdä kirjaimien lisäksi viivoja ja hahmotelmia uudesta arkkitehtuurista.

JORMA MUKALA

Mustaa valkoisella Murroksen estetiikka -näyttelyssä.

Arkkitehtuurimuseon alakerran Studiossa oli lokakuun alkuun saakka raikkaan mustavalkoinen näyttely. Valkoisella paperilla mustaa tekstiä. Aiheena arkkitehtuuri ilmastokriisin aikakaudella, *Murroksen estetiikka*. VAPAA-kollektiivin (arkkitehdit **Iines Karkulahti**, **Charlotte Nyholm** ja **Meri Wiikinkoski**) järjestämä näyttely herätti katsojassa sisäisen dialogin. Näyttelyyn kuului myös avoimia keskustelutilaisuuksia.

Meri Wiikinkoski (vas.), Iines Karkulahti ja Charlotte Nyholm.

PYRY KANTONEN

Kokonaisuus jakautui neljään osaan. Lähtökohtana oli ilmastokriisin aikakausi ja sen pakottama murros elämäntapoihimme. Mitä annettavaa arkkitehdilla on? Utopia-osan mukaan koko yhteiskunta on murroksessa ja siksi tarvitaan näkemys tulevaisuudesta eli utopia paremmasta maailmasta. Silti utopiat ovat nykyään vähissä. Ilman unelmia ei kuitenkaan selvitä. Sisäinen ääni: utopia taitaa olla asumaton saari, ikuisesti.

Estetiikka-osa määritti täsmällisesti: mitä pidämme kauniina, sitä arvostamme, ja mitä arvostamme, sitä pidämme kauniina. Sisäinen ääni: oman kokemukseni mukaan voi tuntea kauniita ihmisiä, joita ei arvosta.

Valta-osa totesi, että totutut tekemisen tavat on mullistettava. Myös totutut valtarakenteet on murrettava. Kenen kädenjälki rakennetussa ympäristössä näkyy? Sisäinen ääni: seuraava kysymys taitaa olla "kenen joukoissa seisot", ja oman kokemukseni mukaan siitä suunnasta ei vastauksia arkkitehtuurin ongelmiin taida löytyä.

Olipas älyllisesti ja muutenkin vakavan virkistävä näyttely! Ulko-ovelle suunnatessani huomaan toivovani näyttelylle jatko-osaa. *Murroksen estetiikka kakkosessa* haluaisin nähdä kirjaimien lisäksi viivoja ja hahmotelmia uudesta arkkitehtuurista.

Jorma Mukala

VAPAA-kollektiivin näyttely päättyi, mutta podcastit ovat edelleen kuunneltavissa Arkkitehtuurimuseon sivulla www.mfa.fi.

ARKKITEHTUURIMUSEO
FINLANDS ARKITEKTURMUSEUM
MUSEUM OF FINNISH ARCHITECTURE

ti–su 11–18 ke 11–20
Kasarmikatu 24 Helsinki
puh. 045 7731 0474

sisäänpääsy 10/5/0 €
yhteislippu Designmuseon
kanssa 15 €/Museokortti

mfa.fi
Instagram
Facebook
Twitter

AVAUTUU STUDIOSSA

Ihan japanilaista – niin suomalaista:
Kaija + Heikki Siren
Studio 23.10.–5.12.2020

Arkkitehtuurimuseon studionäyttely käsittelee Kaija (1920–2001) ja Heikki Sirenin (1918–2013) pitkäaikaista suhdetta Japaniin esitellen pariskunnan puuarkkitehtuuria Suomessa ja Japanissa. Ääneen pääsevät Sirenien lisäksi japanilaiset arkkitehtuurin asiantuntijat.

Arkkitehtuurimuseo juhlistaa arkkitehti Kaija Sirenin 100-vuotissyntymäpäivää yhdessä Espoon kaupunginmuseo KAMUn kanssa. Studionäyttelyn kanssa samanaikaisesti avautuu KAMUn erikoisnäyttely Kaikki ja ei mitään – Arkkitehdit Kaija + Heikki Siren. Näyttelyiden yhteydessä ilmestyy Arkkitehtuurimuseon julkaisema kirja Sirenien arkkitehtuurista.

Lauantai 24.10. kello 15
Instagram Live -opastus näyttelyyn
Oppaana kuraattori Frans Autio.

Kuva Kaija ja Heikki Sirenin Lauttasaaren toimistosta 1950-luvulta.
VIUHKA/SIREN ARKKITEHDIT OY

NÄYTTELYT

Suomen arkkitehtuuria – Katsaus 2020
Iso näyttelysali 4.9.2020–28.2.2021

Another Generosity
Pieni näyttelysali 4.9.2020–28.2.2021

TAPAHTUMAT

Tiistai 27.10. kello 17–19, Turku
Katsaus 2020 -kohde-esittely / Kakolan funikulaarin asemarakennukset
Maksuton. Ennakkoilmoittautuminen.

Tiistai 27.10.
Opastussarja 1920-luvun Helsinkiin / Töölö
Video-opastukset julkaistaan Arkkitehtuurimuseon verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa.

Tiistai 3.11. kello 17– 18:30, Zoom
Puhutaan puusta -keskusteluklubi / Kurt Fagerstedt: Puuaineen rakenne ja sen vaikutus käyttöominaisuuksiin
Maksuton. Ennakkoilmoittautuminen.

ARCHITECTURE SPEAKS

Professori Jenni Reuterin kuratoima kansainvälinen luentosarja nykyarkkitehtuurista. Maksuton. Ennakkoilmoittautuminen. Yhteistyössä: Aalto-yliopisto.

Keskiviikkoisin kello 13.15–15.15, Zoom

18.11.	Reiulf Ramstad
25.11.	Anna Chavepayre
2.12.	Rick Joy
20.1.	Anupama Kundoo
27.1.	Anna & Eugeni Bach
10.2.	Marc Goodwin

PUHUTTUA

Lokakuussa asumiskeskustelu jatkui *Rakennuslehdessä* ja Arkkitehtuurin Finlandian ja muiden SAFAn palkintojen julkistaminen nousi uutisotsikoihin.

RAKENNUSLEHTI 2.10.2020
Kuka haluaa muutosta asuinrakentamiseen?

”2000-luvulla rakennukset ovat paksuuntuneet samalla kun asunnot ovat pimentyneet ja pienentyneet. Onko tämä sitä, mitä asukkaat haluavat? Rakennammeko me asuntoja, joissa ihmiset voivat hyvin tänään ja sadan vuoden päästä? – – Tutkimusta ei voi jättää hyvän tahdon varaan. Liian monille nykytilanne tarjoaa parhaan katteen, riskittömästi. Tarvitsemme pitkäjänteistä ja laajapohjaista tutkimusta. Erityisesti kaivataan tutkimusta korjausrakentamiseen ja uusien rakennejärjestelmien kehittämiseen. Myös käynnissä olevassa puurakentamisen standardoinnissa pitää välttää 1970-luvun virheet”, **Henna Helander** kirjoittaa Näkökulma-palstalla.

HELSINGIN SANOMAT 5.10.2020
Voittoisa areena

”[**Kimmo**] **Lintulan** mukaan laajan tekijäjoukon toteuttaman jättihankeen pyrkimyksenä olikin juuri tehdä stadionista entistä mukautuvampi erilaisiin tapahtumiin. Rakennuksen yhteyteen rakennettiin muun muassa uusi monitoimihalli ja voimailusali. Juoksuratojen alle louhittiin maanalainen juoksurata stadionin ympäri harjoitteluradaksi. Yksi uusi liikuntasali muuttuu tarvittaessa lehdistökeskukseksi ja toinen mediatilaksi. – – Samalla vuosikymmenten aikana toiminnoiltaan ja tiloiltaan epäselväksi muuttunutta rakennusta pyrittiin selkeyttämään. ’Pyrittiin yhtä kirkkaaseen ja helppoon ilmaisuun kuin 1930-luvun piirustuksissa on ollut. Jatkossa yleisö esimerkiksi pääsee kiertämään stadionia täysin vapaasti ja voi hakeutua aina siihen paikkaan, missä haluamaansa palvelua parhaiten saa’, Lintula kertoo puhelimessa.”

YLE 5.10.2020
Olympiastadionin peruskorjaus voitti Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon

”Historia ja vanhan arvostaminen ovat vallalla Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon voittajissa, sillä viime vuonnakin voiton vei vanhan rakennuksen peruskorjaus. Mikä kiinnostavinta, sekä Olympiastadionin että viime vuoden voittajan Käärmetalon arkkitehtuurin takana on **Yrjö Lindegren**. – – Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon tämänvuotinen valitsija **Paula Vesala** vaikuttui ennen kaikkea Olympiastadionin alkuperäistä henkeä ja ulkomuotoa kunnioittavasta suojelu- ja korjaustyöstä. ’Olympiastadionin taika on paitsi tallella, saanut vain lisää loistetta’, Vesala kiittää.”

SAVON SANOMAT 5.10.2020
Kuopiolainen yliarkkitehti **Leo Kosonen** palkittiin Suomen Arkkitehtiliiton Otto-livari Meurman -palkinnolla

”Työssään yleiskaava-arkkitehtina hän kehitti Kuopion mallina tunnetun kaupunkisuunnittelukonseptin. Mallin mukaisia Kososen suunnittelemia kohteita ovat Kuopion kävelykeskusta Alatori-hankkeineen, uusi Sataman kaupunginosa, Särkilahden ja Pihlajalaakson bussikaupunginosat sekä Kuopion kehityksen kannalta tärkeä Saaristokaupunki, jonka keskustaan yhdistää Saaristokatu. Myös Kuopion arkkitehtuuripoliittisten ohjelmien (2007 ja päivitetty ohjelma 2017) laadinnassa Kosonen on ollut keskeinen tekijä.”

Laidasta laitaan

***Arkkitehtiuutisten* numerossa 4/1981 SAFAn puheenjohtaja Matti K. Mäkinen kirjoitti Puheenjohtajan palstalle uuden arkkitehtuurin tempoilevasta etsinnästä.**

Kaupunginsuunnittelu on sairas. Vakavasti. Tämä tuskin enää on mikään uutinen, onhan tätä nyt pari vuotta aika selkeästi tuotu esille. Pitäisi vain vähitellen paranemisvaiheen alkaa.

Onhan siitäkin merkkejä kieltämättä. Viimeiset tiedot kertovat mm. siitä, että Helsingin keskustakysymys on siirtymässä kilpailuvaiheisiin. Koska asiassa (esim. tämän lehden palstoilla) on ollut vähän nahistelunkin makua sen jälkeen kun kilpailuajatus kohosi esille, olen taipuvainen kirjaamaan nykyvaiheen voitoksi asialle. Tulevaisuus paljastaa, oliko se Pyrrhoksen voitto. [– –]

Soitti myös kunniajäsenemme **Otto-Iivari Meurman**. Aina aktiivinen Mörri oli valppaasti seurannut tapahtumia. Niinpä hän toruikin meitä liiasta intoilusta siinä, että olemme vaatineet kilpailua Helsingin keskustakysymysten ratkaisemiseksi. Mörri katsoi, että asialla on jo hoitajansa, jotka ovat luvanneet pysytellä Alvarin maineikkaan hahmottelun raameissa. [– –]

Keskustelun toisen osan teemana oli suomalaisen arkkitehtuurin tämänhetkinen ilme sellaisena kuin se alan julkaisujen sivuilta ja osin jo myös rakennetusta todellisuudesta on hahmotettavissa.

Tässä olimme samalla asialla ja yhteinen nuotti oli helppo löytää. Voidaan todella kysyä, miksi reaktiot ja vastareaktiot meillä aina seuraavat toisiaan niin voimakkaina, täydellistä diktatuuria hapuilevina aaltoina. Miksi uusi oppi vasta ojaan työnnettyyn verrattuna heilahtaa aina vähintään 180° eri suuntaan. Jostain pilven reunalta tilannetta tarkkaileva voisi todella lumoutua tavasta, jolla entiset virheet korvataan uusilla. [– –]

Jos ollaan menty tai menossa laidasta laitaan, millainen olisi sitten välimaasto? Voitaisiinko uuden arkkitehtuurin etsinnässä noudattaa jotakin muuta tietä kuin enemmän tai vähemmän mielivaltaiselta vaikuttavaa sinne tänne nytkyttelyä pitkin fasaadeja ja talomassoja? Vapautuneen riehakas ote on kyllä perusteltu ja ymmärrettävissäkin eräänlaisena riemuhuutona siinä historiallisessa kohdassa, jossa kaula hetkeksi pääsee ojentumaan grynderin ikeestä. Toisaalta voidaan kysyä, vaatiiko arkkitehtuuri kaikki nämä temput tai sietääkö se edes niitä. On ollut pitkiä tyylikausia, joiden aikana tunnustetut arkkitehdit ovat tehneet kymmeniä ja satoja vuosia arvonsa säilyttäneitä tekoja huomattavasti niukkaeleisemmällä viittilöinnillä. Eräissä vaiheissa on myös katsottu, että juuri tietty karuus ja vähäeleisyys kuuluu suomalaisen arkkitehtuurin hyveisiin ja sitoo sen henkiseen ja fyysiseen ilmastoomme.

Minua on joskus moitittu siitä, että näillä palstoilla ryhdyn setämäisen opettavaiseksi. Että luulen olevani pätevä toistamaan aikanaan omaksumiani sommitteluopin virkkeitä tai kuvittelen, että se ylipäänsä olisi aiheellista. En kuitenkaan voi olla tässäkin kohdassa huomauttamatta, että arkkitehtuurissa näyttää olevan eräitä tuhatvuotisia lakeja, joiden oleellisen keskeistä sisältöä ensisijaisesti kannattaisi etsiä. Puolisokea, villi tempoilu voi kuvastaa vapautumisen riemua kirmaavan kevähevosen tavoin, arkkitehtuurin totuuksien ilmentäjäksi se ei välttämättä riitä.

Arkkitehtuurimme ja sen tekijöiden kovista kohtaloista puuttuu vain se, että toteamme viiden vuoden päästä taas olleemme perusteellisesti väärässä ja tunnustamme nöyrästi syntimme.

> Jostain pilven reunalta tilannetta tarkkaileva voisi todella lumoutua tavasta, jolla entiset virheet korvataan uusilla.

OSMO LAPPO
emeritusprofessori, arkkitehti SAFA

Totta toinen puoli

Suunnittelukritiikki *Arkkitehti*-lehdessä vuonna 1970

SAMPO LAPPO

Toinen vuosi *Arkkitehti*-lehden päätoimittajana antoi **Tapani Eskolalle** mahdollisuuden toteuttaa rooliaan rakennusalan tietopalvelun kehittäjänä. Eskolan erityisen mielenkiinnon kohteena oli suunnittelun kritiikki. Sitä harjoitettiin käytännössä kahdella tasolla: ympäristön ja tilojen käyttäjien kritiikkinä eli kuluttajankritiikkinä, toisaalta ammatillisena kritiikkinä. Molemmissa tuli päätoimittajan mielestä tehdä uusia avauksia. Jo vuoden 1970 ykkösnumerossa Eskola totesikin, että pysyvän suunnittelukritiikin aikaansaaminen *Arkkitehti*-lehteen tulee olemaan yksi toimituksen tärkeistä tavoitteista.

Ensimmäinen yritys oli tehty jo vuoden 1969 numerossa neljä. Siinä amerikkalainen professori **Phillip L. Jacobson** arvioi Helsingin vastavalmistuneen lentoasemarakennuksen. Jacobsonin kritiikki herätti suurta mielenkiintoa, joka sai lehdistössä osittain epäasiallisiakin piirteitä. Myös rakennuksen arkkitehdit reagoivat arvosteluun. Toimituksessa havaittiin, että kritiikki voi synnyttää yllättävän hankalia tilanteita.

Tapani Eskola päätteli: ”Tuntuu ilmeiseltä, että pisimmälle voidaan päästä kritiikissä, joka kohdistuu asuntoon ja asumisympäristöön. Tällä alueella koetetaan vielä tänä vuonna tehdä uusi ja konkreettisempi yritys.”

Lehden ykkösnumerossa 1970 esiteltiinkin kaksi kritiikin kohteeksi valittua asuntoaluetta: Hakunilan rivitaloalue Vantaan Vaaralassa – arkkitehteina **Bengt Lundsten** ja **Björn Krogius** – sekä Suvikumpu Tapiolassa – arkkitehteina **Reima Pietilä** ja **Raili Paatelainen**. Suunnittelijoiden laatimien selostusten lisäksi pyydettiin arvioinnit kahdelta taholta: rakennuttajalta kohteen suunnittelusta ja toteutuksesta sekä asukkailta alueen viihtyvyydestä ja asuttavuudesta. Toinen asukaskriitikko tykitti sen verran tiukkaa tekstiä, että katsoi parhaaksi esiintyä nimimerkin suojassa.

Kolmosnumerossa lehti julkaisi **Jan Söderlundin** ja **Erkki Valovirran** kilpailuvoiton pohjalta suunnitteleman Turun ylioppilaskylän. Kylän ensimmäinen rakennusvaihe oli valmistunut, ja sen arvioinnin tuloksia oli tarkoitus hyödyntää kylän jatkosuunnittelussa. Tietoja aiottiin käyttää myös jo rakennetun kylän korjaustöiden suunnittelussa.

Tutkimuksen suoritti filosofian lisensiaatti **Markku Lehto** mielipidekyselynä, joka kohdistettiin kaikille ylioppilaskylän ensimmäisen rakennusvaiheen asukkaille. Kyselyn laajassa esittelyssä Lehto summasi, että vastausten perusteella puolet asukkaista näytti pitävän kyläratkaisua eri näkökulmista katsottuna onnistuneena. Jyrkkiä tuomioita tuli melko vähän.

Viitosnumerossa julkaistiin kaksi uimahallia: Kuusankosken uimahalli – arkkitehteina **Olli Lehtovuori**, **Heikki Tegelman** ja **Pentti Väänänen** – sekä **Raimo S. O. Valjakan** Sveitsin uimala Hyvinkäällä. Tapani Eskola kehitteli ja toteutti itse näitä kohteita koskevan arviointimenettelyn.

Arvioinnit suoritettiin ryhmätyönä: Kuusankosken uimahallin arviointiryhmän muodostivat Hyvinkään Sveitsin uimalan suunnittelijat ja Sveitsin uimalan arviointiryhmän puoles-

taan Kuusankosken uimahallin suunnittelijat. Hallien teknisten ominaisuuksien arvioinnissa kriitikkoryhmän kannan muodosti teknisen puolen asiantuntija. Arkkitehti puolestaan toimi asiantuntijana hankkeen kokonaisuutta koskevissa kysymyksissä.

Arvioinnissa piti noudattaa lehden toimituksen laatimaa jäsennystä. Arvioinnit esitettiin perusteluineen ja tiivistettiin lopussa sanallisen arvostelman muotoon. Numeroarvostelua ei käytetty. Lehti käytti arvioinnin esittelyyn peräti viisi sivua. Ryhmät olivat tehneet työnsä ammattitaitoisesti, ja teksti oli selkeää luettavaa.

Omassa toimistossani suunniteltu Leppävaaran uimahalli oli valmistunut vuotta aiemmin. Lehdessä julkaistu kritiikkiaineisto tarjosi meille haastavan vertailupohjan. Hyvinhän me pärjäsimme.

Seitsemäs numero tarjosi lukijoille jälleen uuden arviointikuvion. Tapani Eskola oli tällä kertaa pyytänyt aisaparikseen arvostetun arkkitehtuurikirjailijan **Pekka Suhosen**, joka mieluusti lähtikin leikkiin mukaan.

Lehti esitteli kymmenen yhdenperheentaloa. Jokainen niistä sai yhden aukeaman. Suunnittelija antoi ensin rakennuksen perustiedot ja kertoi työn tavoitteista, Pekka Suhonen laati sitten kohteesta yleisarvioinnin. Tapani Eskola olisi halunnut mukaan myös taloudellisen tarkastelun. Siitä jouduttiin kuitenkin luopumaan, koska luotettavia kustannustietoja ei kaikista kohteista saatu – tai sitten niitä ei haluttu antaa julkisuuteen.

Pekka Suhosen kirjailijankynästä lähtenyt teksti kertoi asiat osaavasti mutta kohteliaasti. Se osoitti samalla, miten kriitikko on aina jonkinlainen ajan hengen ilmapuntari. Tuon ajan kritiikki – kuten median kieli ylipäätään – oli sivistynyttä ja asiallista. Revittelyn, itsekorostuksen ja shokeeraamisen aika tuli paljon myöhemmin.

Tapani Eskola uskalsi itsekin asettua arvioinnin kohteeksi: yksi kymmenestä yhdenperheentalosta oli hänen suunnittelemansa. Minultakin oli esittelyssä mukana viiden yhdenperheentalon ryhmä Espoossa. Sen arvioinnin Pekka Suhonen päätti näin: ”Rakennusten materiaalinvalinta ja geometria ovat tuttua, miellyttävää ja yllätyksetöntä Lappoa – eipä tämä vähän järkäleinen tyyli yllätyksiä kaipaisikaan.” Laittamattomasti sanottu!

Eskola oli valmistautunut suunnittelukritiikin kehittämiseen perustamalla erityisen kritiikkiryhmän, jonka puheenjohtajana hän toimi. Viisijäseniseen ryhmään oli kutsuttu asuntosuunnittelun asiantuntijaksi arkkitehti **Esko Kahri**, joka oli laatinut lehden ykkösnumeroon artikkelin ”Arvo-ongelma asuntotuotannossa”. Ryhmä pyrki selvittämään kritiikkimenettelyn teoreettista taustaa ja käytännön sovellusmahdollisuuksia. Eskola itse oli tietenkin sekä ryhmän että koko arviointiprojektin primus motor.

Eskola totesi, että tieteellisiin kriteereihin perustuvat arviointimenetelmät eivät vielä olleet kehittyneet käytännön tarpeita vastaaviksi. Eteenpäin piti kuitenkin mennä. *Arkkitehti*-lehdessä esitellyt arvioinnit edustavat erityyppisiä tapoja toteuttaa kritiikkiä, ja ovathan ne mielenkiintoisia nykypäivänkin näkökulmasta. – Haasteeksiko?

Lehden nelosnumerossa muuten julkaistiin **Timo** ja **Tuomo Suomalaisen** suunnittelema upea Temppeliaukion kirkko – ilman arviointia. Hyvä niin.

> Tuon ajan kritiikki oli sivistynyttä ja asiallista. Revittelyn, itsekorostuksen ja shokeeraamisen aika tuli paljon myöhemmin.

Jorma Hautalan suunnittelema Arkkitehti-lehden kansi vuodelta 1970.

Voittajaehdotus Siksak, julkisivu ja alhaalla ulkonäkymä.

Uutta opiskelija-asumista Tampereelle

Yleisessä kilpailussa etsittiin kulttuuriympäristöä kunnioittavaa tapaa kehittää Vanhan Domuksen tonttia opiskelija-asumisen tarpeisiin.

Tampereen opiskelija-asuntosäätiö TOAS järjesti yhteistyössä Tampereen kaupungin kanssa yleisen arkkitehtuurikilpailun Vanhan Domuksen tontin suunnittelusta. Tavoitteena oli kehittää tonttia siten, että asumisviihtyvyys paranee, kulttuuriympäristön arvot säilyvät ja asumisen täydennysrakentaminen raitiotien varrelle mahdollistuu kohtuuhintaisella opiskelija-asumisella. Purkavat ja säilyttävät vaihtoehdot olivat mahdollisia, ja kaikkia vaihtoehtoja tarkasteltiin kilpailussa yhdenvertaisina.

Määräaikaan mennessä saapui 81 ehdotusta, joiden esittämien ratkaisujen kirjo oli monipuolinen ja vaihteleva. Säilyttämisen aste tyypitti ehdotuksia niin voimakkaasti, että ne voitiin jakaa arvostelussa kolmeen ryhmään: lähes täysin säilyttäviin, osittain säilyttäviin sekä täysin purkaviin.

Kaikista ryhmistä löytyi ehdotuksia, jotka vastasivat hyvin kilpailun tavoitteisiin. Parhaissa töissä oli onnistuttu tuomaan esiin Domuksen kulttuurihistoriallinen merkitys joko löytä-

mällä tasapaino vanhojen osien säilyttämisen ja omaleimaisen uuden kaupunkikerrostuman välille tai tuomalla paikkaan kokonaan uutta ja omailmeistä, tämän päivän opiskelija-asumista kuvaavaa rakentamista.

Uutta ja rikasta kaupunkitilaa

Kalevan kaupunginosan mittakaava oli ehdotuksissa yleensä ymmärretty hyvin. Uusi rakentaminen oli pyritty sopeuttamaan osaksi Kalevaa usein jopa liiankin varovaisesti ja olevaa rakeisuutta myötäillen. Joukahaisenkadun ja Pellervonkadun kulman merkitys ja yhteys Uuden Domuksen suuntaan oli tunnistettu. Joukahaisenkadun toisella puolella tarkastelualueella oleva aukio oli parhaissa töissä onnistuttu liittämään Joukahaisenkadun yli niin luontevaksi osaksi Domuksen tonttia, että syntyi kokonaan uutta ja rikasta kaupunkitilaa.

Korttelityypit olivat useimmiten osittain avonaisia, mutta tiukkoja umpikortteleitakin ehdotettiin. Umpikortteli ei ole Kalevan alueella itsestään selvä, mutta parhaat umpikorttelitulkinnat osoittivat, että näinkin voidaan luoda uutta ja ympäristöön aktiivisesti avautuvaa kaupunkitilaa.

Kilpailun pääpaino oli kaupunkirakenteellisessa ratkaisussa, mutta myös asuntoja oli tutkittu ansiokkaasti. Parhaissa töissä paneuduttiin huolella yhteisöllisyyden mahdollisuuksiin osana asumista ja käytettiin taitavasti liikennetiloja yhteisötilojen luontevana osana. Kilpailu osoitti tarpeen tutkia pientä, verraten lyhytaikaista asumistyyppiä.

Pysäköinti muodostui useassa työssä haasteeksi. Kaavamuutoksen yhteydessä pysäköintinormia tulisi tarkastella alueen kehittyvien ja hyvien julkisen liikenteen yhteyksien ja opiskelijoiden vähäisen automäärän mukaisesti niin, että autopaikat olisi mahdollista ratkaista maanpäällisinä asumisympäristön laadusta tinkimättä.

Oivaltava variaatio kaupunkirakenteeseen

Palkintolautakunta päätti yksimielisesti asettaa ensimmäiselle sijalle ehdotuksen *Siksak*. Ehdotus esittää omaperäisen tulkinnan Kalevan kaupunkirakenteeseen sijoittumisesta. Uudisrakentaminen sopii ympäristöönsä kauniisti ja muodostaa täysin uutta mutta alueella olevasta rakenteesta johdettua tilaa.

”Ehdotuksen suuret linjat syntyivät ympäristöanalyysin tuloksena. Korttelikokonaisuuden rakennukset loivat suuntia uudisrakennuksen massoitteluun, ja uudet sisäänkäynnit yhteistiloineen syntyivät luontevasti *Siksakin* päätyihin. A-talon ja *Siksakin* väliin jäävä uusi piha on Kalevan alueelle tyypillisesti läpikuljettava mutta intiimi. Ehdotus on puurakenteinen, mikä sopii mielestämme alueen kaupunkikuvaan ja on kestävän kehityksen mukaista”, kertovat voittajat **Jussi Vuori** ja **Osma Lindroos**.

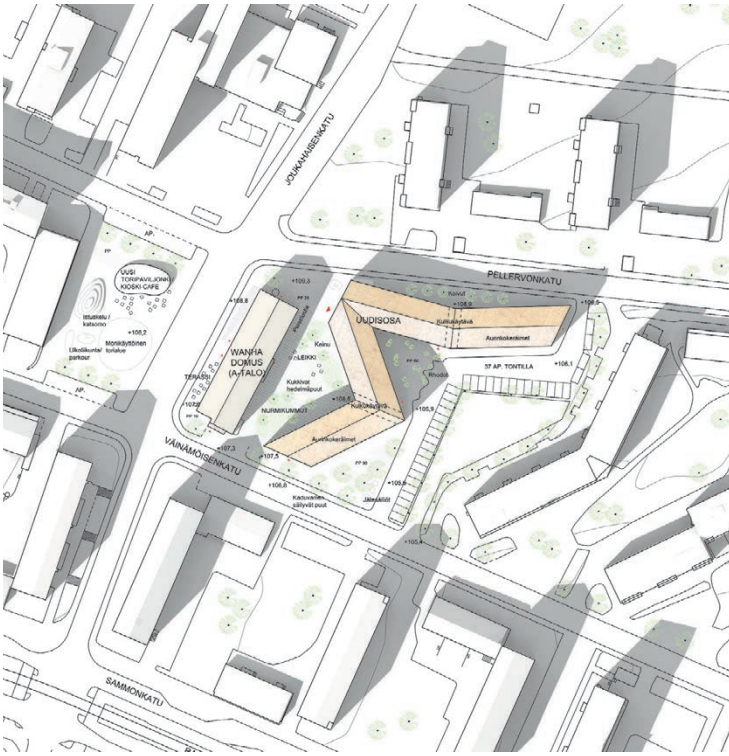

Siksak, suunnitelma ja alla pihanäkymä.

Vanhan Domuksen A-osa on säilytetty ja uudisrakennukset kehystävät sitä onnistuneesti. Työssä on löydetty hieno tasapaino säilyttämisen ja uuden kerrostuman välille. ”Oli hienoa, että kilpailuohjelma antoi vapaasti mahdollisuuden pohtia uudisrakentamisen suhdetta historialliseen ympäristöön ja korttelirakenteeseen. Tehtävänanto tarjosi myös mahdollisuuden kehittää opiskelija-asumisen uusia tarpeita”, Vuori ja Lindroos kertovat. ”Esimerkiksi yhteistilojen rooli korostuu taas, kun asuntoyksiköt ovat itsenäisiä ja etäopiskelu lisääntyy.” ▶

2. palkinto ehdotukselle Domus Aukio, julkisivu.

180 yhden, kahden tai yhden hengen huoneita
36 ullakkohuonetta
16 perheen huoneistoa

Domus-aukion kapasiteetti on yhteensä enintään **300 henkilöä.**

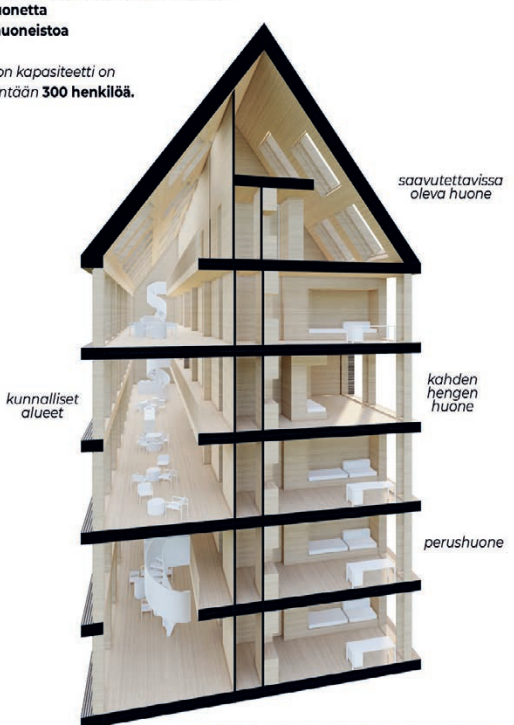

paikkileikkaukseltaan vakiona oleva rakennus, jossa on jako yleisistä alueista ja huoneista

Domus Aukio, vasemmalla läpileikkaus.

Toiselle sijalle nousi työ *Domus Aukio*. Ehdotuksen ansiot ovat alueen kaupunkirakenteellisessa otteessa ja yhteistiloissa. Se ottaa länsipuolisen torialueen luontevasti mukaan kokonaisuuteen.

Kolmannen palkinnon sai ehdotus *Kvarteret*. Ehdotus säilyttää A- ja D-talot, ja purettavat rakennukset korvataan kahdella pistetalolla. Uudet pistetalot sopivat luontevasti kaupunkirakenteeseen ja ovat pohjaratkaisultaan onnistuneita.

Kirsti Sivén & Jari Lonka

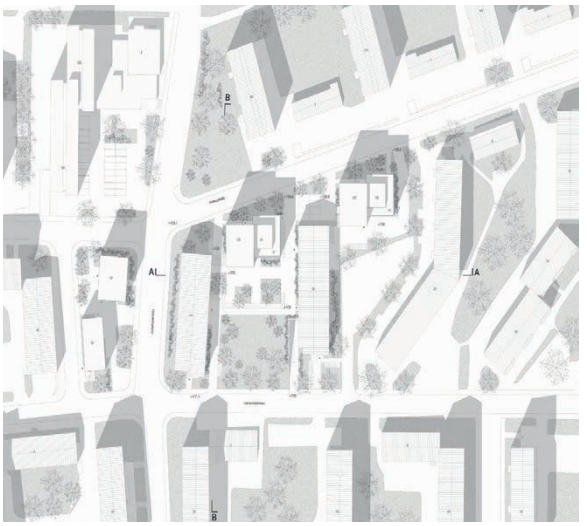

3. palkinto ehdotukselle Kvarteret, asemapiirros ja näkymä.

Lunastetussa ehdotuksessa Domus Plus erityisesti Väinämöisenkadun puolella lisärakennusmassa sopii poikkeuksellisen kauniisti katutilaan.

Lunastetussa ehdotuksessa Avant Kaleva yllättävä ja omaperäinen paikan tulkinta luo uudenlaisen kaupunkikuvallisen identiteetin puretun Vanhan Domuksen tilalle.

Palkitut

1. palkinto *Siksak*
Tekijät: Jussi Vuori, JADA; Osma Lindroos, Lindroos Architects

2. palkinto *Domus Aukio*
Tekijä: Srdan Nad, Grupo H d.o.o.

3. palkinto *Kvarteret*
Tekijät: Erik Huhtamies, David Een Sture

Lunastus *Avant Kaleva*
Tekijät: Rasmus Bollström, Lilja Kunnas, Andrei Poutanen, Emma Torkkel

Lunastus *Domus Plus*
Tekijät, Muuan: Tiina Antinoja, Oskari Lumikari, Olli Metso, Aleksi Rastas, Tuulikki Tanska

Kunniamaininta *Exedra*
Tekijä: Pekka Ojalammi

Kunniamaininta *Sitsit*
Tekijä: Ilkka Svärd
Avustaja: Pia Sopanen

Tuomaristo
Kati Rajala, hallituksen puheenjohtaja, TOAS; Kirsi Koski, toimitusjohtaja, TOAS; Ilmari Lahdelma, professori (TY), arkkitehti SAFA; Katarina Surakka, projektiarkkitehti, asemakaavoitus, Tampereen kaupunki
SAFA-tuomarit: Kirsti Sivén, Jari Lonka
Sihteeri: Eero Puurunen, Sitowise

Arkkitehtuurikilpailut kehittävät osaamista

Syyskuun 3A Talks -verkkotapaamisessa puhuttiin arkkitehtuurikilpailujen käytännöistä ja merkityksestä.

> Kaikkihan haluavat voittaa.
> – Kasmir Jolma

Tapahtuman järjesti SAFAn kilpailutoimikunta. Keskusteluun johdattivat Pecha Kucha -muotoiset esitykset.

Tilaisuuden avasi **Aaro Artto**, joka on urallaan tuomaroinut useita arkkitehtuurikilpailuja. Artto pohti tuomaroinnin merkitystä sekä kertoi, mitä kaikkea tuomarin tehtävään kuuluu. Tuomarointi alkaa jo kilpailuohjelman laatimisesta.

"Kilpailun onnistumisen kannalta on tärkeää, että kilpailijat ymmärtävät, mitä kilpailun järjestäjä haluaa, mikä suunnittelutehtävän laajuus on ja mitkä sen painotukset ovat", Artto sanoi. "Mitä selkeämmät ohjeet, sitä paremmat tulokset."

Kasmir Jolma pohti, millaisia mahdollisuuksia kilpailut antavat osaamisen kehittämiseen. Hän kertoi, kuinka kilpailut ovat auttaneet häntä itseään kehittymään suunnittelijana. Kilpailut ovat hyödyllinen työkalu myös opetuksessa. Opetustyössään Jolma on huomannut, että kilpailuun osallistuminen voi tukea opiskelumotivaatiota.

"Kaikkihan haluavat voittaa. Lisäksi kilpailut edistävät työnjaon harjoittelua, sillä laajoissa ja vaativissa kilpailutehtävissä ryhmätyötaidot korostuvat."

Mona Schalin esitteli, miten arkkitehtuurikilpailut ovat muovanneet Helsingin Olympiastadionia. Vaikka rakennus on merkittävä, sen kilpailuhistoria on vähemmän tunnettu. Schalin kertoi, että stadionin suunnittelu alkoi oikeastaan jo 1910-luvulla järjestetyn Helsingin keskustakilpailun yhteydessä, ja havainnollisti kehitystä useiden kilpailuehdotusten avulla.

"Stadion on vähitellen kerännyt aiheita itseensä ja saanut ikonisen muotonsa kilpailujen kautta."

Yrjö Lindegrenin ja Toivo Jäntin ehdotus vuoden 1933 stadionkilpailuun.

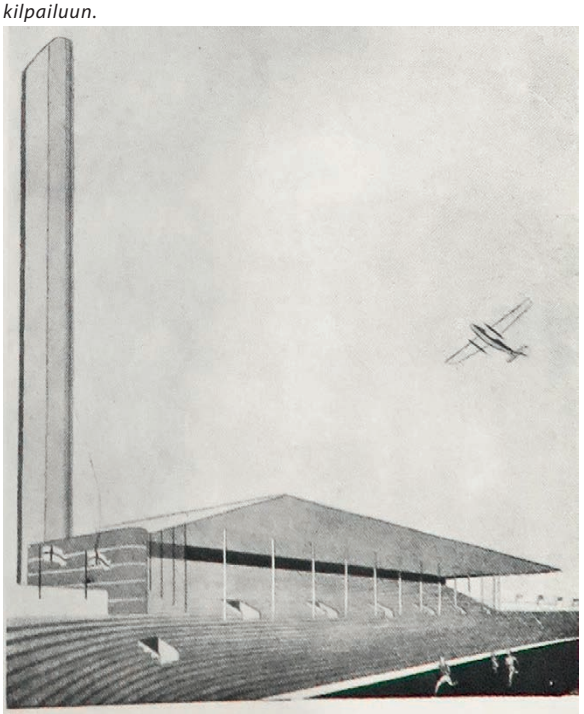

ARKKITEHTI 11/1933

Oppimiskeino koko ammattikunnalle

Kaikissa esityksissä nousi esille kilpailujen merkitys arkkitehtuurille. Arton mukaan kilpailujen tekeminen on mahdollisesti kaikista arvokkainta jatkokoulutusta suunnittelun metodien ja ideoiden kehittämiseksi. Niissä voi kehitellä vapaasti ideoita, jotka ovat kuitenkin sidoksissa todellisiin haasteisiin.

Jolma painotti, että kilpailut eivät ole oppimiskeino ainoastaan opiskelijoille vaan koko ammattikunnalle. Erityisesti ehdotuskohtaisella palautteella nähtiin paljon arvoa kilpailijan oman kehittymisen kannalta.

Esitysten jälkeisessä keskustelussa pohdittiin arkkitehtuurikilpailujen tulevaisuutta yleisesti. Nykytilanteessa ollaan monien uusien haasteiden edessä, ja se heijastuu myös kilpailuihin. Kilpailut ovat myös näkyneet paljon mediassa, mikä on herättänyt laajaakin keskustelua.

3A Talks on Suomen Arkkitehtiliitto SAFAn, Arkkitehtitoimistojen liitto ATL:n ja Archinfon järjestämä avoin keskustelutilaisuus, joka pidetään joka kuukauden toisena tiistaina. Vallitsevan tilanteen vuoksi tilaisuudet järjestetään verkossa. Tervetuloa mukaan keskustelemaan ajankohtaisista aiheista!

Anni Varis

ARKKI
TEHTUURI
KILPAILUT

KILPAILUKALENTERI

YLEISET KILPAILUT

31.8.2020 – **2.12.2020**	Sara Hildénin taidemuseo

SISÄÄN JÄTETYT YLEISET KILPAILUT

17.6.2019 – 25.10.2019	Itä-Helsingin keskusta
9.1.2020 – 28.5.2020	Turun Linnanniemen kansainvälinen ideakilpailu
26.6.2020 – 21.9.2020	Maatullin koulu, päiväkoti ja leikkipuisto

KUTSUKILPAILUT

9.9.2020 – **11.11.2020**	Bss + SKiB Kampus, Pori
4.9.2020 – **1.12.2020**	Kruunuvuorenrannan palvelukortteli
31.8.2020 – **4.12.2020**	Karviaistien kerrostalokorttelin kuoriva saneeraus ja korottaminen
15.9.2020 – **30.11.2020**	Suvilahden tapahtumakortteli
11.11.2020 – 26.2.2021	Vuosaaren Seniorikeskus, *ilmoittautumishakemukset 28.10.*
11/2020 – 1/2021	Elielinaukio
2/2021 – 4/2021	Otaniemen Biologin ja Meritekniikan alueet, *hankintailmoitus 11/2020*

MUUT

3/2020 – **10/2020**	Kuninkaantammen koulu ja päiväkoti, kilpailullinen neuvottelumenettely
15.9.2020 – **4.12.2020**	Riihimäen Peukaloisen kortteli, tontinluovutuskilpailu

JULKISET HANKINNAT

HILMA	*www.hankintailmoitukset.fi*
SIMAP	*simap.ted.europa.eu*

Linnanniemen kilpailun tuloksen julkistamistilaisuus livelähetyksenä 29.10. klo 10 osoitteessa turku.fi/linnanniemi.

Lisätietoja ***safa.fi/kilpailut***

WILMA HURSKAINEN

> Olen kotoisin maaseudulta, mikä on saanut minut paradoksaalisesti kiinnostumaan kaupungeista ympäristönä.

Kiinnostuksena ekologinen ja osallistava kaupunki

Sofia de Vocht **työskentelee Helsingin kaupungin asemakaavoituksessa sekä kaupunkisuunnittelun tuntiopettajana Aalto-yliopistossa.**

Mitä kaikkea työhösi kuuluu?

– Olen työskennellyt Helsingin kaupungin asemakaavoituksessa vuoden alusta lähtien. Tällä hetkellä suunnittelen yhtä Helsingin uusista kaupunkibulevardeista eli Tuusulanbulevardin aluetta. Tätä ennen työskentelin Harris–Kjisik-toimistossa, missä tein konsulttina yli kymmenen vuotta pääosin kaupunkisuunnittelua.

Helsingin kaupungilla kaupunkisuunnittelun lähtökohdat selvitetään tarkkaan. Työhön kuuluu eri tahojen, eri tarpeiden sekä ympäristön yhteensovittelua. On kiinnostavaa, kuinka kaavoittajat ohjaavat suunnitellun alueen toteuttamista kaavoitusvaiheesta ihan rakentamiseen asti. Olen onnekas, kun omat kiinnostuksenkohteeni saavat näkyä työssäni. Erityisesti minua kiinnostaa ekologinen suunnittelu, osallistava suunnittelu ja julkisen tilan suunnittelu.

Aalto-yliopistolla olen toiminut tuntiopettajana vuodesta 2011 lähtien. Opetan kaupunkisuunnittelua peruskurssilla. Se on tosi mukavaa ja palkitsevaa työtä. Kaupunkisuunnittelun kandivaiheen opetuksessa tärkein teema on julkisen tilan luominen. Millaista julkinen tila on, ja ketä se palvelee? Kaupunkisuunnittelijan työssä tämä teema nousee esille paljon.

Millaista osaamista tarvitaan työssäsi?

– Mielestäni kaupunkisuunnittelijan varsinaista osaamista on ydinajatuksen kirkastaminen. Pitää löytää olennainen, osata konseptoida se suunnitelmaan ja saada se kommunikoitua lukuisille toteuttaville osapuolille.

Kaupunkisuunnittelu vaatii myös pitkäjänteisyyttä ja vuorovaikutustaitoja. Olen aina ollut innostunut suunnittelusta yhdessä asukkaiden kanssa, ja olen päässyt luomaan osallistumiselle erilaisia metodeja esimerkiksi Uusi Kaupunki -kollektiivissa.

Mikä sinua alun perin viehätti arkkitehdin työssä?

– En täysin muista, miten päädyin opiskelemaan arkkitehdiksi, mutta tavoitteenani oli tehdä jotain suurta. Kokemukset opiskeluaikana johdattivat kaupunkisuunnittelijan tielle, sillä ennen opintojen alkua en ollut ajatellut, että olisi mahdollisuus tällaiseen ammattiin.

Taustalla vaikuttaa myös henkilöhistoriani. Olen kotoisin maaseudulta, Kymenlaaksosta, mikä on saanut minut paradoksaalisesti kiinnostumaan kaupungeista ympäristönä.

Yläasteen kuvaamataidon opettaja sai minut ymmärtämään, että kuvallinen ilmaisu voisi sopia minulle. Tietotyön sijasta konkreettisen tai materiaalisen maailman kanssa työskenteleminen käy minulle. Jo koululaisena olin kiinnostunut käsillä tekemisestä.

Millaisista asioista olet nykyään kiinnostunut työssäsi?
– Eniten minua kiinnostavat vuorovaikutukseen ja osallistumiseen liittyvät asiat eli yhdessä tekeminen. Ajattelen, että se on yksi tapa tehdä suunnitelmista kestäviä myös tulevaisuuden kannalta. Kiinnostavimpia teemoja on ilmastonmuutos, sen torjuminen ja siihen sopeutuminen. Nykyisessä työssäni pääsen miettimään, miten kaupunginosista saadaan ekologisempia.

Miten koronakriisi on vaikuttanut omaan elämääsi?
– Keväällä oli omanlaisensa ajanjakso, kun perheen pienet lapset otettiin pois päiväkodista, mutta se meni hyvin. Olen ollut etätöissä maaliskuusta lähtien, mutta olen kokenut etätyöskentelyn ja digitaalisen kokoustamisen ihan positiivisena. Työmatkoista säästyvän ajan voi käyttää työskentelyyn.

Tuntiopettajan työssä on harmittanut, ettei pääse tapaamaan opiskelijoita kasvokkain. Tuntuu, että he katoavat jonnekin mustien ruutujen taakse. Opetustoiminta on myös vaatinut uudelleenjärjestäytymistä.

Miten uskot koronakriisin heijastuvan työhösi tulevaisuudessa?
– Nykyinen tilanne on herättänyt mielenkiintoista keskustelua sekä tuonut esiin teemoja, joita on ennakoitu jo aiemmin. Meillä on nyt esimerkiksi kokonaisia alueita täynnä tyhjiä toimistotaloja. Uskon, että kriisi vaikuttaa ajatuksiimme alueiden ja rakennusten toiminnoista sekä niiden joustavuudesta ja yhdistämisestä. Voiko yhtä tilaa käyttää moneen tarkoitukseen? Tämä on tulevaisuudessa entistä suurempi teema.

Kriisi on tuonut näkyväksi asuinalueiden ja keskustojen erot vilkkaudessa eri aikoina. Jos ihmiset viettävät arkisin entistä enemmän aikaa kotona, tuleeko palveluita enemmän ja helpommin eri asuinalueille? Entä mitä tapahtuu niille keskusta-alueille, joissa ei ole asuntoja?

Mitä harrastat vapaa-ajallasi?
– Minulla on hirveästi harrastuksia. Pelaan jalkapalloa, laulan kansanlaulukuorossa, ja lasten kanssa olemme käyneet viljelykerhossa. Harrastan myös keramiikkaa, mutta se jää usein viikonlopuille. Tuntuukin, että olen aina matkalla harrastuksesta toiseen.

Anni Varis

Maisema-arkkitehtiopiskelijat Anu Juvonen (vas.) ja Heidi Välisalmi.

> Sillä, onko arkkitehti tekemisissä asiakkaan, osallistujan vai käyttäjän kanssa, on paljon merkitystä sen suhteen, millaista tietoa arkkitehti lopulta saa.

Ilmiöt puhuttivat Arkkitehti-opiskelijapäivillä

AO-päivät järjestettiin lokakuussa etäyhteydellä – teemana oli *Haloo!*

Arkkitehtiopiskelijapäivillä keskusteltiin tänä vuonna ilmiöistä ja projekteista, jotka puhuttavat ihmisiä. Tapahtuman aluksi kuultiin SAFAn, O-SAFAn sekä eri kiltojen hallitusten terveisiä. Riemukkaat tunnelmat välittyivät livestriimissäkin.

Innovarchin liikerakentamisen suunnittelujohtaja **Esa Piispasen** esityksen aihe oli ajankohtainen kaupunkien tiivistäminen. Piispanen käsitteli tiiviyden ja väljyyden ristiriitoja lukuisten esimerkkien, kuten kauppakeskusten, avulla.

Päivien toinen aihe kiinnosti arkkitehtiopiskelijoita erityisesti: mitä mahdollisuuksia vuokratyöfirmat voivat tarjota alan opiskelijoille? Aiheesta oli kertomassa **Tapani Suksi** Lokki Henkilöstöpalveluista.

Arkkitehtien suhdetta käyttäjään esitteli arkkitehti ja tutkija **Saana Rossi**, jonka väitöskirjassa tarkastellaan, miten käyttäjistä saadaan tietoa. Sillä, onko arkkitehti tekemisissä asiakkaan, osallistujan vai käyttäjän kanssa, on paljon merkitystä sen suhteen, millaista tietoa arkkitehti lopulta saa. Esityksessään Rossi korosti arkkitehtien taitoa tuoda eri osapuolet yhteen, jotta tilasta saadaan toimiva mahdollisimman monelle.

Ennen siirtymistä vapaamuotoisempaan iltaohjelmaan SAFAn kilpailuasiantuntija **Mari Koskinen** kertoi arkkitehtuurikilpailuista erityisesti opiskelijoiden näkökulmasta. Iltaohjelmassa oli tarjolla värikäs kattaus musiikkia ja kuultiin jopa mielenkiintoisesta ilmiöstä nimeltä patsastelu.

Anni Varis

Valtion taiteilija-apuraha kuudelle arkkitehdille

Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä toimivat taidetoimikunnat ovat jakaneet valtion taiteilija-apurahoja 298 ammattilaiselle. Hakemuksia tuli ennätysmäärä, runsaat 2 800. Määrä kasvoi edellisvuodesta lähes kymmenellä prosentilla.

Taiken rahoittama työskentely alkaa vuoden 2021 alussa. Taike päättää apurahojen jakautumisesta eri taiteenalojen kesken, mutta taidetoimikunnat jakavat itsenäisesti oman alansa apurahat. Apurahojen jakaminen perustuu valtion taiteilija-apurahoista annettuun lakiin.

Arkkitehtuurin osalta kolmivuotisen taiteilija-apurahan saa **Tuomas Uusheimo** (Helsinki). Yksivuotisen taiteilija-apurahan saavat **Iiris Andersson** (Helsinki), **Kaisa Berry** (Helsinki) ja **Mika Savela** (Helsinki). Puolivuotisen taiteilija-apurahan saavat **Pekka Littow** (Helsinki) ja **Antti Pihkala** (Turku).

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

KORKEA RAKENTAMINEN 2020

MARRASKUU 3, 2020
CLARION HOTEL HELSINKI (Tyynenmerenkatu 2)

Koulutus järjestetään myös webinaarina!

8.30 Aamukahvi

9.00 Keilaniemen korkean rakentamisen visio
aluearkkitehti Sampo Sikiö,
Espoon kaupunki

9.30 Tauko

9.40 Keynote

Director Stuart Smith, Arup Germany

10.40 Tauko

10.50 Akustiikka Palvelualuejohtaja
DI Pekka Taina, Helimäki Akustikot Oy

11.30 Lounas

12.30 Korkean rakentamisen julkisivut
Osastopäällikkö Jukka Sammi,
Sweco Rakennetekniikka Oy

13.15 Tauko

13.30 Tampere Luminary
arkkitehti SAFA Petri Tavilampi,
BST Arkkitehdit Oy

14.15 Kahvitauko

14.30 Kiipeilyratkaisut ja suojaseinät
Myyntijohtaja Ilari Roihuvuo,
Peri Suomi Ltd.

15.15 Tauko

15.30 Korkea rakentamisen ihmisvirtojen suunnittelu ja uudet innovaatiot
Teknologia- ja tuotepäällikkö
Samu Salmelin, KONE

16.00 Päivä päättyy

Ilmoittautuminen:
www.safa.fi > Tapahtumakalenteri

Osallistumismaksut:
RIL ja SAFA jäsenet 480 € + alv 24 %
Muut 550 € + alv 24 %
Hinta sisältää koulutuksen, aineiston sekä ohjelmaan merkityt tarjoilut.

Lisätietoja
Elina Rantakallio, p. 050 520 1168 ja elina.rantakallio(at)ril.fi

Järjestäjä varaa oikeuden muutoksiin. Koulutus paikan päällä / webinaari pystytään vahvistamaan ilmoittautumisajan päättymisen jälkeen, jolloin osallistujia tiedotetaan asiasta.

SAFA ril

KOKO-kassan hakemusruuhka on ohi

Poikkeusajan takia ruuhkaantuneen KOKO-kassan tilanne on normalisoitunut ja hakemusten käsittelytilanne on nyt hyvä. ”Ensihakemuksia saapuu edelleen viikkotasolla noin kolme kertaa enemmän kuin ennen poikkeustilannetta”, kertoo KOKO-kassan kassanjohtaja **Outi Mäki**. ”Helpottaaksemme ruuhkaa olemme rekrytoineet sekä järjestelleet käsittelyä ja kehittäneet tietojärjestelmiä.”

Tänä vuonna hakemuksia on tullut huima määrä. Huhtikuun alusta alkaen on tullut reilut 28 500 ensihakemusta, kun koko viime vuonna ensihakemuksia saapui yhteensä 7 500. ”Hakemuksia on siis ollut nelinkertainen määrä koko viime vuoteen nähden”, Mäki kertoo. ”Taloudellinen epävarmuus selittää varmasti huippukorkeita lukuja.” Poikkeuksellisen moni lomautetuista myös työskentelee tällä hetkellä lomauttajatyönantajalle eli tekee lyhennettyä työpäivää tai työviikkoa.

SAFAn kautta vakuutettujen KOKO-kassan jäsenten työttömyysaste on pysynyt pienempänä kuin muun jäsenistön. Maaliskuussa koko jäsenistön työttömyysaste oli 2,8 prosenttia; SAFAn kautta vakuutettujen osalta luku oli 1 prosentti. Elokuussa koko jäsenistöstä oli etuudensaajina 7,5 prosenttia; SAFAn vastaava luku oli 3,5 prosenttia. ”SAFAn kohdalla täytyy ottaa huomioon, että jäseniä on verrattain vähän eli jo muutaman henkilön työllisyystilanteen muutos vaikuttaa prosentuaalisesti paljon”, Mäki muistuttaa.

KORKEASTI KOULUTETTUJEN KASSA

TEM-tilastot elokuussa

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastojen tietojen mukaan elokuun 2020 lopussa yhteensä 120 arkkitehtia oli ilmoittautunut työttömäksi. Lomautettuna oli 58, työllistettynä 8 ja työssä yleisillä markkinoilla 72 arkkitehtia. Maisemaarkkitehtien kohdalla muut luvut olivat alle 10 henkilöä, mutta työllistettynä oli 19 henkilöä.

Ecophon SAINT-GOBAIN
Gyproc SAINT-GOBAIN
ISOVER SAINT-GOBAIN
weber SAINT-GOBAIN

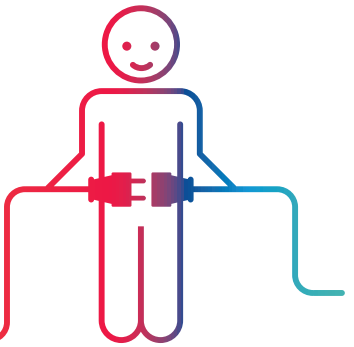

SAINT-GOBAIN

Autamme rakentamaan erinomaisia elinympäristöjä ja parantamaan elämänlaatua.

www.saint-gobain.fi

SAINT-GOBAIN

Alvar Aallon jalanjäljillä – arkkitehti, josta on kaikki jo kerrottu, vai onko?

Alvar Aalto on Jean Sibeliuksen ohella kansainvälisesti tunnetuin suomalainen. Hänen luomistyönsä tulokset näkyvät edelleen kaupungeissa ja taajamissa. Tänä syksynä Aallosta on ilmestynyt kaksi uutta kirjaa: Alvar Aallon jalanjäljillä ja Alvar Aalto Churches.

TUTUSTU UUTUUKSIIN!

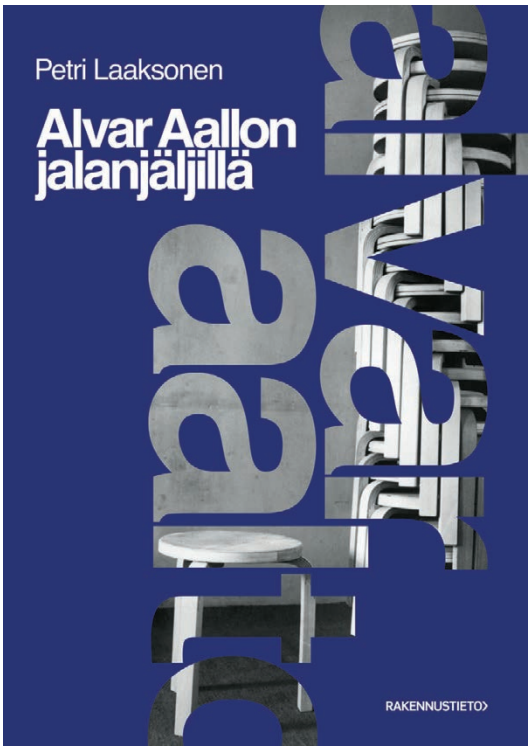

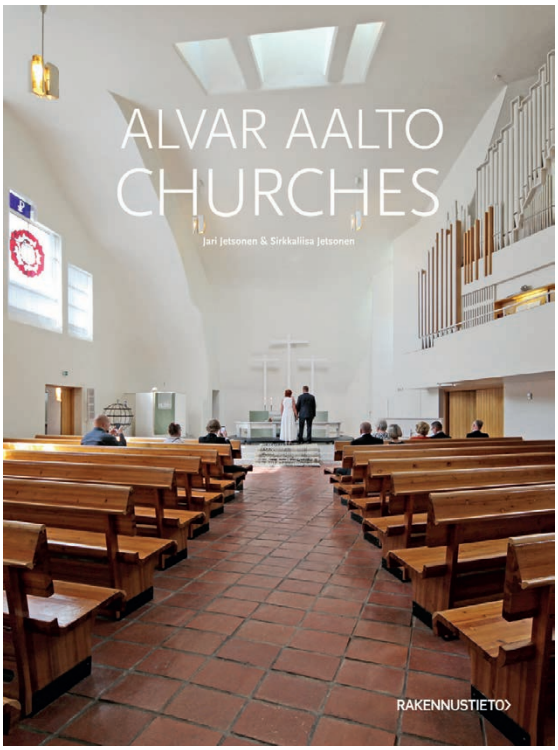

Alvar Aallon jalanjäljillä

Kirja esittelee Aallon Helsingissä sijaitsevat kohteet ja taustoittaa Aalto-brändiä hänet tunteneiden henkilöiden ja Aalto-tutkijoiden kautta. 33 € (sis. alv)

Alvar Aalto Churches

Kirjassa esitellään 14 Aallon suunnittelemaa kirkkorakennusta ja seurakuntakeskusta Suomesta, Saksasta ja Italiasta 1920-luvulta 1970-luvulle. 66 € (sis. alv)

RAKENNUSTIETO

rakennustietokauppa.fi

JKMM Arkkitehdit

HAKEE KOKENEITA PROJEKTIARKKITEHTEJA

Etsimme projektiarkkitehteja vaativiin korjaus-, toimitila-, liikekeskus- ja asuntosuunnittelukohteisiimme.
Työskentelemme ArchiCAD-ympäristössä tietomallintaen, mutta Revit-osaaminen katsotaan eduksi.
Toivomme hakemuksia otsikolla "Töihin JKMM:lle" 8.11.2020 mennessä osoitteeseen rekry@jkmm.fi.
Huomioimme myös myöhemminkin tulleet hakemukset.
Lisätietoja tehtävistä antaa Samppa Lappalainen arkisin klo 16-18, puh. +358 50 364 5787.

au arkkitehtiuutiset

Ilmestyminen: 12 numeroa vuodessa
Vuodesta 1947 | ISSN 0044-8915
Aikakauslehtien liiton jäsen
SAFAn, ATL:n ja SUM:n
uutis- ja tiedotuslehti
Paino: Grano Oy 2020

Julkaisija:
Suomen Arkkitehtiliitto –
Finlands Arkitektförbund ry SAFA
Malminkatu 30, 00100 Helsinki
puh. 09 584 448, fax 09 5844 4222
au@safa.fi, au.safa.fi, @au_uutiset

Toimitus:
Paula Huotelin, päätoimittaja (oto.)
paula.huotelin@safa.fi, 040 556 2827
Anne Haatainen, toimitussihteeri, ulkoasu
au@safa.fi, 040 169 2213
Riina Behl, avustaja
Päivi Virtanen, toimittaja

Lehtitilaukset ja osoitteenmuutokset:
Tilaajat: julkaisut@safa.fi
Jäsenet: jasenasiat@safa.fi

Ilmoitusmyynti:
Maria Ahoranta, 044 243 3519
Timo Lepistö, 044 534 9878
etunimi.sukunimi@saarsalo.fi

Aineiston sisäänjättö ja ilmestyminen:

Nro	*Ilmoitusaineisto	Ilmestyy
11|2020	2.11.	19.11.
12|2020	30.11.	17.2.

*(Ilmoitusvaraukset viikkoa ennen)
HUOM!
Kirjoitusten aikataulu sovittava toimitussihteerin kanssa.

Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun
Arkkitehtuurin laitokselle haetaan
Apulaisprofessoria,
alana maisema-arkkitehtuuri

Tehtävä täytetään 01.08.2021 lähtien.
Hakuaika päättyy **maanantaina 30.11.2020**
Lisätiedot: **aalto.fi/en/about/careers/jobs/**

Aalto-yliopisto on rohkeiden ajattelijoiden yhteisö, jossa tiede ja taide kohtaavat tekniikan ja talouden. Tunnistamme ja ratkaisemme yhteiskunnan suuria haasteita ja rakennamme innovatiivista tulevaisuutta. Yliopistossamme on kuusi korkeakoulua, lähes 20 000 opiskelijaa ja yli 400 professoria. Kampuksemme sijaitsee Espoon Otaniemessä.

A! **Aalto-yliopisto** aalto.fi

TILITOIMISTO A-PALVELU OY
Korkeavuorenkatu 43 D, 00130 HELSINKI
puh. +358 10 336 6030
tilitoimisto@apalvelu.fi

Pienoismallitoimisto HELIÖVAARA
www.jaakkoheliovaara.fi
050 4337 499
CNC-työstöt, 3D-tulostus

A O A

Haemme vaativaan toimistorakennushankkeeseen kokenutta ja taitavaa projektiarkkitehtia.

Hakemukset info@aoa.fi

lisätiedot:
Vesa Oiva / 050 3602465

Lisää avoimia työpaikkoja
www.safa.fi

PALVELUHAKEMISTO

TERÄSPORTAAT JA LASIKAITEET

AKUSTIIKKAPALVELUT

silence for sale

www.akustiikkapalvelut.fi

PYÖRILLE OMA SÄILYTYSTELINE

UUSI DD-4!

DD-4-kerrosteline: 4 pyörää kahdessa kerroksessa!

EU designregnro: 007509153-0001.

Lataa DWG-objektit www.ovella.fi

ovella systems

ovella organisoi 2020.

Kohteessa n. 200 pp, PyöräNoja DD-4 , Junior V-3 & LVV-tanko -parkkiratkaisuilla.

Ovella Systems Oy · P. 0103372720 · www.ovella.fi · info:ovella@ovella.fi

BUDJETTIHINNAT JA KUSTANNUSARVIOT

FMC Laskentapalvelut

HELSINKI | JYVÄSKYLÄ | KUOPIO | OULU | IMATRA

Hallitse rakentamisen kustannukset

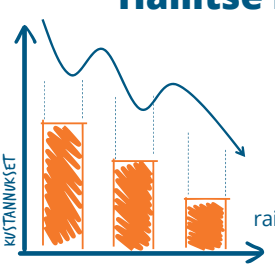

Meiltä laskelmat päätöksentekoon

Ota yhteyttä:

p. 050 5250 522

raimo.tanskanen@fmcgroup.fi

fmclaskentapalvelut.fi

BETONIKIVET

Ilmoita palveluhakemistossa

Lisätietoa:
www.safa.fi | mediatiedot

Kiinnostaako massiivitiilirakentaminen?

Poroton U8 ja S8 P -kennoharkot massiivitiilirakentamiseen.

Yksiaineinen, massiivinen tiili tekee uutta tuloaan runkorakentamiseen. Ilmaeristeinen tai vaihtoehtoisesti vulkaanisella perliittirouheella täytetty Poroton-kennoharkko ovat ratkaisu niin pientalojen, asuinkerrostalojen kuin julkisten rakennusten kuten koulujen ja päiväkotien runkorakentamiseen.

Kiinnostuitko? Ota yhteys office@wienerberger.fi ja kerromme lisää!

www.wienerberger.fi

Wienerberger

Luota aikaa kestävään muotoiluun

Lasilla luot ympäristöön harmonisesti sointuvaa, aikaa kestävää arkkitehtuuria. Vaikuttavat, yksilölliset lasiratkaisut sopivat niin arkkitehtonisesti kunnianhimoisiin rakennuksiin kuin moderniin kotiin.

Lasielementeillä korostat myös muita valitsemiasi materiaaleja, kuten moderneja puurakenteita. Lopputulos on luonnonläheistä, skandinaavista muotoilua parhaimmillaan!

VITREA

Kumppanisi innovatiivisissa erikoislasiratkaisuissa | 09 8190 450 | www.vitrea.fi